

(ร่าง)

แผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์

พ.ศ. 2566-2570

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทสรุปผู้บริหาร	1
ส่วนที่ 2 ความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560	12
ส่วนที่ 3 ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) แห่งสหประชาชาติ	48
ส่วนที่ 4 สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566-2570	52
1. การประเมินสถานการณ์ ปัญหา และความจำเป็นของแผนปฏิบัติการฯ	52
1.1) สถานการณ์ด้านการเกษตร	52
1.2) ผลการพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565)	65
1.3) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาภาคเกษตรของ ประเทศไทย	73
2. ภาพรวมของร่างแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566-2570	78
ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร สู่ผู้ประกอบการเกษตรแห่งอนาคต	79
ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและ บริการมูลค่าสูง	81
ประเด็นการพัฒนาที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร ทางการเกษตร	84
ประเด็นการพัฒนาที่ 4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเกษตร	87

ส่วนที่ 1

บทสรุปผู้บริหาร

1. หลักการและเหตุผล

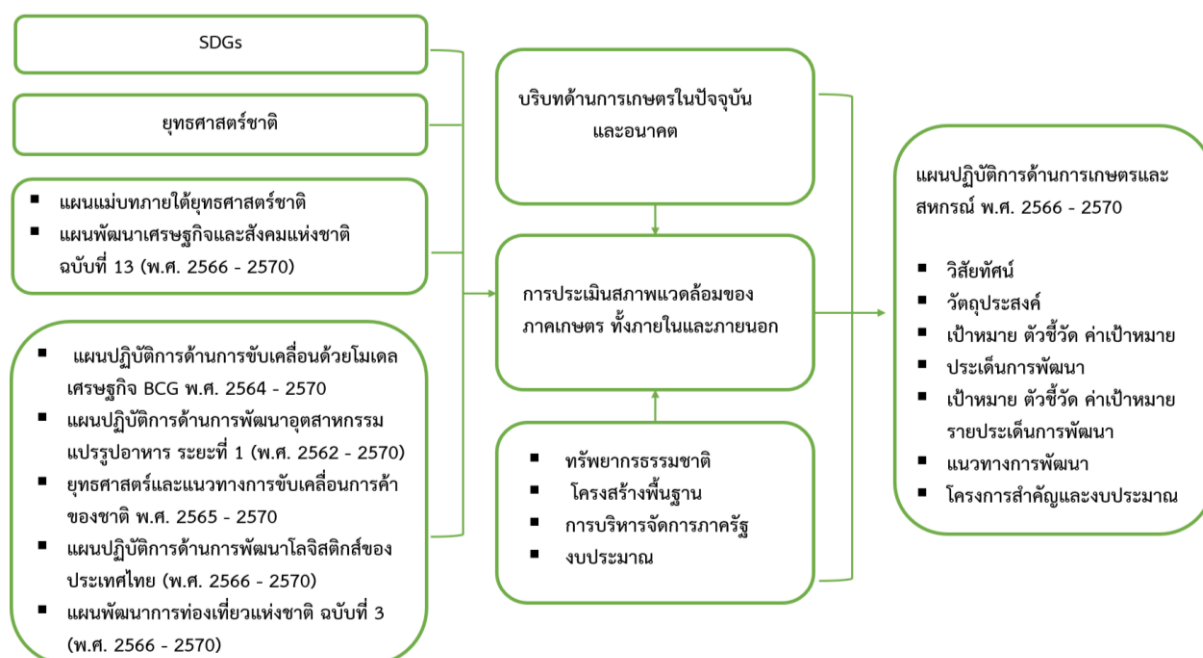
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ซึ่งประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 โดยในส่วนของกรอบขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เห็นชอบแนวทางการจัดทำแผน 3 ระดับ ประกอบด้วย **แผนระดับที่ 1** ยุทธศาสตร์ชาติ **แผนระดับที่ 2** คือ แผนซึ่งเป็นแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ เพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และการถ่ายทอดไปสู่แนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และ **แผนระดับที่ 3** คือ แผนที่ทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐเพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติหรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี และแผนรายปี แผนปฏิบัติการด้าน... และแผนอื่น ๆ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของประเทศ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณากำหนดนโยบายการเกษตรและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งติดตามและเร่งรัดการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570 เพื่อให้เป็นแผนพัฒนาประเทศรายสาขาการเกษตร โดยมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570 จะเป็นกรอบกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรของประเทศ ใน 5 ปีข้างหน้า เพื่อให้ส่วนราชการ องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคเกษตร ทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายละเอียดแผนงาน/โครงการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในฐานหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับต่าง ๆ ต่อไป

2. กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566-2570

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570 ได้จัดทำภายใต้กรอบแนวคิดของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของภาคเกษตร ทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยภายในด้วยการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนที่มีต่อภาคเกษตร และการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วยการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาภาคเกษตร ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้ครอบคลุมในทุกมิติ รวมทั้งพิจารณาจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 - 2570 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562 - 2570) ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการค้าของชาติ พ.ศ. 2565 - 2570 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศไทย (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาประเทศขององค์การสหประชาชาติ เพื่อให้ครอบคลุมบริบทด้านการเกษตรในปัจจุบันและอนาคต โดยนำผลการวิเคราะห์มาเชื่อมโยงกับความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นกรอบการพิจารณาเพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทาง ประเด็น และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570 โดยมีกรอบแนวคิดตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570

3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของภาคเกษตร (SWOT Analysis)

3.1 จุดแข็ง (Strengths)

- 1) ภาคเกษตรของประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก สอดคล้องกับการดำเนินการของภาครัฐภายใต้นโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” (Hygienic Kitchen of the World)
- 2) ผู้นำเกษตรกร/ปราชญ์ชาวบ้าน มีองค์ความรู้ สามารถถ่ายทอดเทคนิคการเกษตรและเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรได้
- 3) สินค้าเกษตรของไทยมีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ
- 4) บุคลากรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการเกษตร
- 5) ผู้ประกอบการด้านการเกษตรมีองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุน/ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ทั้งด้านการผลิตและการตลาดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำการเกษตร

3.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

- 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดแคลนเงินทุนมีปัญหาหนี้สินครัวเรือนสูง
- 2) เกษตรกรขาดทักษะในการบริหารจัดการเชิงธุรกิจและการตลาด
- 3) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การตัดสินใจและเรียนรู้ในกระบวนการทำการเกษตรสมัยใหม่ ส่งผลต่อคุณภาพแรงงาน ผลิตภาพและกำไรสุทธิจากการทำเกษตรต่ำ
- 4) การรวมกลุ่มของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรยังไม่เข้มแข็ง และขาดอำนาจต่อรองที่เพียงพอทั้งด้านการซื้อปัจจัยการผลิตและขายผลผลิต
- 5) มีข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตรที่หลากหลาย แต่ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

3.3 โอกาส (Opportunities)

- 1) ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ มีสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ เหมาะสมต่อการทำการเกษตร
- 2) การเติบโตของแพลตฟอร์มการซื้อขายสินค้าออนไลน์ขยายตัวมากขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มช่องทางในการขายผลผลิตทางการเกษตร และช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรงและขยายฐานผู้บริโภคมากขึ้น
- 3) หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน
- 4) ประเทศไทยตั้งอยู่ในศูนย์กลางของภูมิภาค สามารถเชื่อมโยงการคมนาคมและโลจิสติกส์กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน
- 5) ผู้บริโภคมีความตระหนักในการดูแลสุขภาพมากขึ้น

3.4 อุปสรรค (Threats)

- 1) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่อง

- 2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น
- 3) การเกิดโรคระบาดอุบัติใหม่ในคน พืช และสัตว์
- 4) ประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่มีต้นทุนการผลิตและค่าจ้างแรงงานภาคเกษตรต่ำกว่าประเทศไทย ทำให้นักลงทุนต่างชาติย้ายฐานการผลิตและเข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น
- 5) การขยายตัวของเมืองโดยไม่มีการวางผังเมืองที่ดี ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรม

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานหลัก : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หน่วยงานสนับสนุน : กระทรวงการคลัง/ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม/ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม/ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/ กระทรวงพาณิชย์/ กระทรวงพลังงาน/ กระทรวงแรงงาน/ กระทรวงมหาดไทย/ กระทรวงศึกษาธิการ/ กระทรวงสาธารณสุข/ กระทรวงอุตสาหกรรม/ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร / สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาคเกษตร

5.1 ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีความรุนแรงและเกิดขึ้นในวงกว้างไปทั่วโลก ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของโลก รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ถือเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคสำหรับสินค้าเกษตร โดยเกษตรกรที่เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถใช้ประโยชน์ในการขยายตลาดใหม่ด้วยการจำหน่ายสินค้าเกษตรแบบออนไลน์ได้สะดวกยิ่งขึ้น ในทางกลับกันยังเป็นข้อจำกัดสำหรับเกษตรกรรายย่อย และเกษตรกรสูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังส่งผลต่อการกระจายผลผลิตและการส่งออกสินค้าเกษตร การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการเกษตรทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการต้นทุนการขนส่งและบรรจุภัณฑ์ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

5.2 การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก

เศรษฐกิจและการค้าของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความเสี่ยงจากปัจจัยหลายประการ อาทิ การแพร่ระบาดของโควิด-19 และความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและธุรกิจที่มีการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ทำให้โซ่อุปทานโลกอยู่ในภาวะหยุดชะงัก ขณะที่ความผันผวนในตลาดการเงินโลก ส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ทำให้รายได้ของประเทศผู้ส่งออกและต้นทุนของประเทศผู้นำเข้าเกิดความไม่แน่นอน นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนกฎกติกาด้านการค้าและการลงทุนของโลก รวมทั้งการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้อยู่ (Non-Tariff Barriers : NTBs) ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเร่งปรับบทบาทและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการค้าของโลก

5.3 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดจากการบูรณาการความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ควบคู่กับเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งความรู้ด้านต่าง ๆ หลากหลายสาขา เพื่อสร้างคุณค่าและก่อให้เกิดเป็นสิ่งสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกในทุกภาคส่วน เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) กระบวนการทำงานอัตโนมัติโดยหุ่นยนต์ (Robotic Process Automation: RPA) เพื่อทดแทนการใช้แรงงานมนุษย์ การใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ การสร้างชุมชนโลกเสมือนจริง (Metaverse) เพื่อเปิดให้ผู้คนได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ และสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรและนวัตกรรมมาใช้อย่างแพร่หลาย และถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลิตภาพ และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น เช่น การนำเทคโนโลยี Internet of Things มาใช้ในการบริหารจัดการฟาร์ม การจำหน่ายสินค้าเกษตรหรือบริการออนไลน์ (E-Commerce Platforms) รวมถึงการปรับเปลี่ยนไปสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ซึ่งจะช่วยการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างเกษตรกรและผู้บริโภคเกิดขึ้นได้ง่าย เพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าสู่ผู้บริโภคได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านคนกลาง

5.4 การเป็นสังคมผู้สูงอายุ และการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร

โครงสร้างประชากรของโลกในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยองค์การสหประชาชาติคาดว่าประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป จะเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 พันล้านคน ภายในปี 2593 ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 และกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Aged Society) ตั้งแต่ปี 2564 โดยผลที่ตามมาจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุ คือ แรงงานลดลง เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น การลงทุนและการออมน้อยลง รายได้ประชากรลดลง และรัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณด้านสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น อีกทั้งอาจเกิดปัญหาสังคมตามมา ในส่วนของภาคเกษตรไทย ในปี 2563 หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 44.0 ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร และการที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุ อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น กำลังแรงงานภาคเกษตรลดลง ประสิทธิภาพการผลิตลดลง นอกจากนี้ อายุเฉลี่ยของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่อยู่ในช่วงสูงวัย มีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การเข้าถึงและยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ

5.5 การขยายตัวของความเป็นเมือง

ความเป็นเมือง (Urbanization) เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพประชากร กระบวนการผลิตสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจชนบท ทำให้มีการย้ายถิ่นจากชนบทมาสู่เมืองใหญ่ และเกิดความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่มากขึ้น การขยายตัวของความเป็นเมือง ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ เช่น การเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ ความสะดวกรวดเร็วด้านการคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบสาธารณูปโภค อย่างไรก็ตาม หากพื้นที่เมืองขาดการบริหารจัดการที่ดีจะก่อให้เกิดการพัฒนาแบบกระจุกตัว ความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ การขยายตัวของความเป็นเมืองมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ทางการเกษตรไปเป็นที่อยู่อาศัย ร้านค้า

ห้างสรรพสินค้า โรงงานอุตสาหกรรม และโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ทางการเกษตรลดลง และจำนวนเกษตรกร อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของความเป็นเมืองยังมีส่วนที่เป็นโอกาส หากเกษตรกรมีการปรับปรุงแบบการผลิตไปสู่สินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ มีการแปรรูปสินค้า ปรับปรุงพื้นที่เกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

5.6 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งสร้างความเสียหายในวงกว้างต่อเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคเกษตรได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นจากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่เพิ่มขึ้น ฤดูกาลมีความแปรปรวน และเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เป็นวัฏจักรและบ่อยครั้งขึ้น ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารและความสามารถในการแข่งขันของประเทศในฐานะที่เป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของโลก นอกจากนี้ ยังทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง เกิดการกัดเซาะชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อแหล่งประกอบอาชีพของชุมชนชายฝั่ง รวมถึงธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรถือว่าเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร การเก็บรักษา การขนส่ง การบรรจุ การแปรรูป การค้าปลีก และการบริโภค ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ประมาณร้อยละ 17-20 เป็นอันดับสองรองจากภาคพลังงาน

5.7 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission)

การประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 หรือ COP26 ที่เมืองกลาสโกว์ ประเทศสกอตแลนด์ ได้มีการวางแผนการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยมีเป้าหมายจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของโลกไม่ให้เกิน 2 องศาเซลเซียส และตั้งเป้าไว้ที่ 1.5 องศาเซลเซียส ซึ่งประเทศไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี 2593 และบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission) ภายในปี 2608 สำหรับภาคเกษตรถือเป็นภาคการผลิตที่เป็นส่วนสำคัญในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะการเผาปลูกข้าว การเลี้ยงปศุสัตว์ รวมถึงการใส่ปุ๋ยและการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร จึงต้องเร่งปรับตัวเพื่อลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างจริงจัง เนื่องจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญ อาจมีการออกกฎระเบียบทางการค้าใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นในประเด็น Net Zero ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยในอนาคต

5.8 กระแสการเติบโตแบบสีเขียว (Green Growth)

การเติบโตแบบสีเขียวหรือการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมถือเป็นอีกหนึ่งกระแสสำคัญของโลก ที่หลายประเทศมีความตระหนักและมีการตื่นตัวมากขึ้น โดยมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเติบโตแบบสีเขียว เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน อาทิ

พลังงานสีเขียว (Green Energy) เป็นการใช้พลังงานสะอาดที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยลดภาวะโลกร้อน อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ และพลังงานชีวมวล พลังงานสีเขียวจึงเป็นพลังงานทางเลือกใหม่ โดยนอกจากไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมแล้วยังสามารถ

สร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานให้กับประเทศ สำหรับภาคเกษตรของไทยถือเป็นโอกาสในการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาสร้างมูลค่าเพิ่มและใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานชีวมวลซึ่งถือเป็นพลังงานหมุนเวียนที่สามารถผลิตได้อย่างไม่จำกัดและไม่หมดไป รวมถึงไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเหมือนพลังงานฟอสซิล

เมืองสีเขียว (Green City) เป็นเมืองที่ออกแบบโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีประชากรที่ตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันถึงระบบนิเวศและดำเนินชีวิตบนแนวคิดของความยั่งยืน เพื่อลดการพึ่งพาการใช้ทรัพยากร พลังงาน อาหาร และน้ำ รวมไปถึงลดการปล่อยของเสียในระบบนิเวศ

ผลิตภัณฑ์สีเขียว (Green Product) เน้นกระบวนการผลิตที่ลดการใช้ทรัพยากรและพลังงาน ลดการปล่อยของเสียและมลพิษ (Reduce) สามารถใช้ซ้ำได้ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recycle) สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติโดยไม่ทิ้งสารเคมีหรือก่อให้เกิดมลภาวะในภายหลัง

การบริการสีเขียว (Green Service) การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวที่เห็นได้อย่างชัดเจนประการหนึ่ง คือ การสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานคุณภาพที่ดีควบคู่ไปกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น การใช้พลังงานสะอาด หรือการใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. ภาพรวมของแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570

6.1 วิสัยทัศน์ คือ เกษตรไทยสู่เกษตรมูลค่าสูง เกษตรกรมีรายได้สูง มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

6.2 วัตถุประสงค์

6.2.1 เพื่อเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพ สามารถยกระดับผลผลิตภาพการผลิตภาคเกษตรให้สูงขึ้น ด้วยความร่วมมือเครือข่ายจากทุกภาคส่วน

6.2.2 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรในระดับนานาชาติ

6.2.3 เพื่อส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สามารถใช้ประโยชน์และต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้อย่างแท้จริง

6.2.4 เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรให้เพียงพอและทั่วถึง

6.2.5 เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

6.2.6 เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากให้สามารถพึ่งตนเองและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

6.3 เป้าหมาย

6.3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรและเกษตรแปรรูปเพิ่มขึ้น

6.3.2 ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

6.3.3 รายได้เงินสดสุทธิต่อครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น

6.3.4 ทรัพยากรการเกษตรได้รับการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

6.3.5 ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง

6.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

6.4.1 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรและเกษตรแปรรูปเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 ต่อปี

6.4.2 ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับ 90 ภายในปี 2570

7.4.3 รายได้เงินสดสุทธิต่อครัวเรือนเกษตรกร ไม่ต่ำกว่า 537,000 บาทต่อครัวเรือน ภายในปี 2570

6.4.4 พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น จำนวน 2,528,590 ไร่ ภายในปี 2570

6.4.5 พื้นที่เกษตรกรรมได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ไม่น้อยกว่า 10 ล้านไร่ ภายในปี 2570

6.4.6 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของภาคเกษตรลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 เมื่อเทียบเคียงกับปริมาณก๊าซเรือนกระจกปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ภายในปี 2570

6.5 ประเด็นการพัฒนา

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรแห่งอนาคต

แนวทางการพัฒนา

1) เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะผู้ประกอบการแห่งอนาคต โดยเสริมสร้างองค์ความรู้สมัยใหม่ และพัฒนาทักษะให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร การผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มเติบโตที่ดีในอนาคต

2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย และยกระดับสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร) ให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวหน้าและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรและบริการ

3) ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ และแรงจูงใจให้ลูกหลานเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือคนรุ่นใหม่ที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้เข้ามาทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้นและสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรที่มีศักยภาพ

4) สร้างและพัฒนากำลังคนคุณภาพในภาคเกษตร โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ผู้ประกอบการ และเกษตรกร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถรอบด้าน และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีทักษะที่จำเป็น เพื่อรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรและการผลิตที่เกี่ยวข้องในอนาคต

5) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาหนี้สินและการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีของเกษตรกร

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน โดยพัฒนาและจัดหาปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ในการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกวิธีและมีความเหมาะสม

2) พัฒนาและยกระดับการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตร และบริการมูลค่าสูง

2.1) ส่งเสริมการผลิต การแปรรูป และการบริการ ที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัยตลอดโซ่อุปทาน ด้วยการปรับโครงสร้างการผลิตจากผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย (More for Less) ไปสู่การผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก (Less for More)

2.2) สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร โดยอาศัยข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

3) ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ สร้างความเข้าใจให้กับผู้ผลิตถึงแหล่งที่มา ชนิด ปริมาณ คุณภาพ ตลอดจนการเก็บรักษาวัตถุดิบ ก่อนเข้าสู่กระบวนการแปรรูป เพื่อให้วัตถุดิบที่เข้าสู่กระบวนการผลิตมีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัยต่อผู้บริโภค

4) ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอนาคต

4.1) พัฒนาและต่อยอดจากอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพในกลุ่มอาหาร เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ มาเป็นวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับการแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่องและอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเติบโตดีในอนาคตให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูง

4.2) พัฒนาการเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต ซึ่งเป็นแหล่งรองรับวัตถุดิบทางการเกษตรที่สำคัญ รวมทั้งขยายผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรสมัยใหม่ ตลอดจนยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรมและการตลาด

5) สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเกิดความตระหนักในการทำการเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย รวมทั้งความสำคัญของกระบวนการผลิตที่ดีตลอดโซ่อุปทาน

6) ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถี เป็นการพัฒนาให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตร แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรที่รักษาระบบนิเวศและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ให้เกิดการเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภค อาหารมีความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสม รักษาความสมดุลของระบบนิเวศและความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ

2) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีความปลอดภัย โดยบริหารจัดการการใช้สารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรโดยลด ละ เลิก การใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย และส่งเสริมการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องปลอดภัย

3) ส่งเสริมการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างเต็มประสิทธิภาพ (Zero Waste) โดยการบริหารจัดการของเสีย/ขยะจากฟาร์ม/แปลงเกษตรอย่างเป็นระบบ หดการเผาเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

4) สร้างความสมดุลในการใช้ทรัพยากรทางการเกษตร

4.1) พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

4.2) สนับสนุนการเข้าถึงที่ดิน ทรัพยากรและปัจจัยการผลิต โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน ด้วยการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส และการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

4.3) การจัดการน้ำทั้งระบบเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งด้านการจัดหา การใช้ และการอนุรักษ์ และการจัดการในภาวะวิกฤต เพื่อบริหารจัดการน้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำ

5) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยส่งเสริมการหยุดการเผาในพื้นที่การเกษตร การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการผลิตในภาคเกษตร

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตร แนวทางการพัฒนา

1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์เกษตร เพื่ออำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ตลอดโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ

2) สร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงทางการเกษตร

2.1) ส่งเสริมการทำเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นและความร่วมมือ ทำให้เกษตรกรเกิดความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันในตลาดการค้าเสรีได้

2.2) ส่งเสริมการทำประกันภัยสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้รับความคุ้มครองความเสียหาย หรือความสูญเสียของพืชผลทางการเกษตรที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช และโรคระบาด ซึ่งจะช่วยสร้างเสถียรภาพทางรายได้และความมั่นคงในอาชีพให้แก่เกษตรกร

3) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ โดยส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เช่น สินค้าที่มีแนวโน้มเติบโตในอนาคต อาทิ อาหารทางการแพทย์ อาหารสุขภาพ ยาและเวชภัณฑ์ อาหารฟังก์ชัน

4) ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร โดยมุ่งส่งเสริมการขับเคลื่อนการประกอบธุรกิจการค้าสินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการส่งเสริมและเพิ่มโอกาสการขยายตลาดสินค้าเกษตรไทยทั้งในและต่างประเทศ

5) พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านการเกษตร โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตร (Big Data) ที่มีมาตรฐานและครบวงจรตลอดโซ่อุปทานตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด จัดทำข้อมูลให้เป็นเอกภาพจากฐานข้อมูลเดียวกัน (Single Big Data)

6) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร โดยส่งเสริมการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคเกษตร

ส่วนที่ 2

ความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560

แผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570 มีความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ มีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคเกษตรทุกยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (หลัก)

1.1.1 เป้าหมาย

- 1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน
- 2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

1.1.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

1) การเกษตรสร้างมูลค่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

2) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต อุตสาหกรรมและบริการไทยต้องพร้อมรับมือและสร้างโอกาสจากความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ที่เป็นผลของการหลอมรวมเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีทางกายภาพเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วเป็นวงกว้างและลึกซึ้งทั้งระบบอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพื้นฐานโครงสร้างอุตสาหกรรมและบริการ โดยสร้างอุตสาหกรรมและบริการแห่ง

อนาคตที่ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต เพิ่มบุคลากรที่มีทักษะและความรู้ตามความต้องการของตลาด สร้างระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการที่เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอย่างยั่งยืน

3) สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ โดยการสร้างและใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการตลาด การดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุ การใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนและเศรษฐกิจต่อเนื่อง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะโดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบนิเวศ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

4) โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก โครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศไทยในการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอาเซียน และเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาคเอเชีย ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและรุนแรง โครงสร้างพื้นฐานจะครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลก

5) พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ กลาง เล็ก วิสาหกิจเริ่มต้น วิสาหกิจชุมชน หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมทั้งเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดยมีนวัตกรรมใน 3 ด้าน คือ นวัตกรรมในการสร้างโมเดลธุรกิจ นวัตกรรมในเชิงสินค้าและบริการ และนวัตกรรมในเชิงกระบวนการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเป็นนักการค้าที่เข้มแข็งที่จะนำไปสู่การสนับสนุนการเป็นชาติดการค้า มีความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ เป็นผู้ประกอบการที่ “ผลิตเก่ง ขายเก่ง” หรือ “ซื้อเป็น ขายเป็น” บริการเป็นเลิศ สามารถขยายการค้าและการลงทุนไปต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีธรรมาภิบาล

1.1.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาการเกษตรของประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาตลอดโซ่อุปทานสินค้าเกษตร ตั้งแต่ต้นทางที่มีการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต กลางทางที่เป็นการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม และปลายทางด้านการตลาดและอุตสาหกรรมขั้นสูง การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม

เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิต การผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง โดยอาศัยการบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง (รอง)

1.2.1 เป้าหมาย

- 1) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
- 2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

1.2.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

1) การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอันจะส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

การเสริมสร้างความมั่นคงทางการเกษตร ให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเกษตรและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทำประมงที่ผิดกฎหมาย การป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ เพื่อสร้างความสงบสุขให้ประชาชนและเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

1.3 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (รอง)

1.3.1 เป้าหมาย

- 1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21
- 2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

1.3.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

- 1) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

1.1) ช่วงวัยแรงงาน ยกย่องศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคล และความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตามหลักการทำงานที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะทางการเงินเพื่อสามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผนทางการเงินและการออม การรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และการอำนวยความสะดวกด้านความรู้ แรงงานฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่ และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

2.1) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการเชื่อมโยงข้อมูลรายบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การพัฒนาตนเอง สุขภาพและการพัฒนาอาชีพในตลอดช่วงชีวิต เพื่อเสริมและสร้างศักยภาพของการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามพันธกิจของแต่ละกระทรวงให้มีความเข้มแข็งและตอบโจทย์ประเทศ เป็นฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง และศักยภาพบุคคลของประเทศ นำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและปฏิบัติ

1.3.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาการเกษตรในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เน้นการยกระดับศักยภาพของแรงงานภาคเกษตร เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองไปสู่ผู้ประกอบการเกษตรยุคใหม่ ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคง

1.4 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (รอง)

1.4.1 เป้าหมาย

1) การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

1.4.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

1) ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาการเกษตรให้เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร ฐานทรัพยากรและบริบทของพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นระบบการจัดการตนเองของเกษตรกรและมีกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่คุณค่า และเพิ่มช่องทางการตลาด และเชื่อมโยงการค้าด้วยเครือข่ายพันธมิตรและวิสาหกิจเพื่อสังคม กำหนดนโยบายและกติกาเพื่อเพิ่มโอกาสของเกษตรกร พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการผลิตแปรรูปสินค้าให้มีเอกลักษณ์ และการจัดการในภาคบริการที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชนเพื่อยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการเกษตร

1.4.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาการเกษตรในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เน้นการปรับโครงสร้างและพฤติกรรมทางสังคม เพื่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่ โดยพลิกฟื้นโครงสร้างทางสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อนำมาพัฒนาการผลิต การแปรรูปสร้างมูลค่า และยกระดับเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการทางการเกษตร สนับสนุนการเข้าถึงช่องทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมทั้งเชื่อมโยงการค้าด้วยเครือข่ายพันธมิตรและความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีรายได้อย่างมั่นคง

1.5 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (รอง)

1.5.1 เป้าหมาย

- 1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล
- 2) พื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ
- 3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

1.5.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

- 1) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจให้เติบโตและมีความเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มความเป็นธรรมทางสังคม สามารถลดความเสี่ยงของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและลดปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากรลงได้ โดยมีเป้าหมายสู่สังคมที่มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นแต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำลง ผ่านแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เช่น การบริโภคและการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มพื้นที่สีเขียวและป่าไม้ รักษาฐานทรัพยากรสัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร และเสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ
- 2) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างการเติบโตของประเทศจากกิจกรรมทางทะเลที่หลากหลายควบคู่ไปกับการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งหมด ภายใต้อำนาจและสิทธิประโยชน์ของประเทศที่พึงมีพึงได้ เพื่อความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องทะเลที่ถูกต้องและเพียงพอ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล ปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ มุ่งเน้นลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ ปรับปรุงการบริหารจัดการภัยพิบัติทั้งระบบ และการสร้างขีดความสามารถของประชาชนในการรับมือและปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ
- 4) พัฒนความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นพัฒนาระบบจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นคง เพิ่มผลิตผลในเรื่องการจัดการและการใช้น้ำทุกภาคส่วน ดูแลภัยพิบัติจากน้ำทั้งระบบ พัฒนความมั่นคงทางพลังงานอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกที่คำนึงถึงการพัฒนาอย่างเหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มศักยภาพและ

การใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาความมั่นคงการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้เป็นฐานการผลิตอาหารที่มั่นคงและปลอดภัย และเป็นฐานการผลิตที่มีผลิตภาพสูง

1.3.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาการเกษตรในด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นฟู ดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างสมดุล โดยยกระดับการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจควบคู่กับสิ่งแวดล้อม การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเกษตร สร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกลับมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ สร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน

1.6 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (รอง)

1.6.1 เป้าหมาย

ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

1.6.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

1) กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

2. แผนระดับที่ 2

2.1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ ในลักษณะที่มีการบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติภายในปี 2580 โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีทั้งหมด 23 ฉบับ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร จำนวน 13 ฉบับ ได้แก่ (01) ความมั่นคง (03) การเกษตร (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (05) การท่องเที่ยว (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (16) เศรษฐกิจฐานราก (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

2.1.1 ประเด็น การเกษตร (หลัก)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บท

1.1) ผลิตภัณท์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น

1.2) ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จะให้ความสำคัญกับการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย การใช้ประโยชน์จากความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเกษตร รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละพื้นที่ การพัฒนาสินค้าเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับสินค้าเกษตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตและการจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศของภาคเกษตร เพื่อเสริมสร้างให้การพัฒนาได้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง เป็นการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาวอันจะนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรมและเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิตและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้มีสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นออกสู่ตลาดสม่ำเสมอรวมถึงสินค้าเกษตรนอกฤดูกาล ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย

(2) ส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับความสามารถของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(3) สร้างอัตลักษณ์หรือนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดให้กับสินค้า รวมทั้งการสร้างความแตกต่างและโดดเด่นของสินค้าในแต่ละท้องถิ่น และสร้างตราสินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ตลอดจนใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์แต่ละพื้นที่ในการเชื่อมโยงไปสู่ภาคการผลิตอื่น เช่น การท่องเที่ยวและบริการ และส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในระดับประเทศ และเพื่อการส่งออกไปยังตลาดโลก

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยการวางแผนการผลิต กำหนดชนิดสินค้า และพื้นที่การผลิต รวมถึงการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรและสร้างเครือข่าย ส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้เป็นสินค้าเกษตรพรีเมียม การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ด้วยการส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) และขึ้นทะเบียนสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น สร้างตราสินค้าหรือนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน

การรับรองสินค้า และระบบตรวจสอบย้อนกลับ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ พัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการสร้าง ความแตกต่างและโดดเด่นของสินค้าในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

3.2) เกษตรปลอดภัย

3.2.1) แนวทางการพัฒนา

(1) สนับสนุนการบริหารจัดการฐานทรัพยากรทางเกษตรและระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งจากการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย ตลอดจนส่งเสริมการผลิตในระบบ เกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และวนเกษตร เป็นต้น เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายในสินค้าเกษตรและอาหาร และสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านอาหารในระดับครัวเรือน

(2) พัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยและระบบการตรวจรับรองคุณภาพจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือในระดับต่างๆ รวมถึงการพัฒนาคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตร และอาหาร ตลอดจนพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการ ให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานที่เป็นขั้นพื้นฐานตามหลักการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร และพัฒนาต่อยอดไปจนถึงมาตรฐานขั้นสูง เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ตลอดจน ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาสินค้า พร้อมทั้งดูแลการผลิตอาหารภายใต้มาตรฐานความปลอดภัย และการคุ้มครอง ผู้บริโภคและการค้าระดับสากล

(4) สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของความปลอดภัยเพื่อสุขภาพและโภชนาการที่เหมาะสม และการส่งเสริมด้านการขยายตลาดการบริโภคสินค้าเกษตร และอาหารปลอดภัย

(5) สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้าน เพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ ควบคู่กับการขยายตลาดเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ

3.2.2) เป้าหมายของแผนย่อย

- (1) สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
- (2) ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น

3.2.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บท

การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัย ให้ความสำคัญกับการวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการฐานทรัพยากรทางการเกษตรและระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตร ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี และการใช้ สารเคมีอย่างถูกต้องปลอดภัย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร โดยสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมา ทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีและเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น และ

ผู้ประกอบการ ให้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพ ทั้งมาตรฐานที่เป็นขั้นพื้นฐานตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices: GAP) และพัฒนาต่อยอดสู่มาตรฐานขั้นสูง เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งส่งเสริมการขยายตลาดการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

3.3) เกษตรชีวภาพ

3.3.1) แนวทางการพัฒนา

(1) สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเชื้อจุลินทรีย์ เพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรม และฐานทรัพยากรชีวภาพ มีการยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็กบนฐานทรัพยากรชีวภาพ ตลอดจนมีการใช้ฐานจากการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงระบบนิเวศ สภาพแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรชีวภาพ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ในการอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวข้องกับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ มุ่งแปรรูปเพื่อป้อนในตลาดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สินค้าประเภทโภชนาเภสัช ผลิตภัณฑ์ประเภทเวชสำอาง และผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องสำอาง รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

(4) ส่งเสริมการทำการตลาดผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ ตลอดจนประโยชน์และสรรพคุณของสมุนไพรไทย โดยใช้โอกาสจากความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่หันมาใส่ใจสุขภาพ และการรักษาสภาพแวดล้อมทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

3.3.2) เป้าหมายของแผนย่อย

(1) สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

(2) วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น

3.3.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ เน้นการวางแผนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยกำหนดชนิดและพื้นที่การผลิตที่เหมาะสม สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพและสมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหาร ยกระดับผลิตภัณฑ์สู่สินค้าพรีเมียม รวมถึงสนับสนุนการนำวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนหรือพลังงานชีวภาพ หรือผลิตปุ๋ย ตลอดจนมีการใช้ฐานจากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่การผลิตในเชิงอุตสาหกรรม รวมทั้งส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรชีวภาพและสมุนไพร

3.4) เกษตรแปรรูป

3.4.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมการพัฒนาและใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูงโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

(2) ส่งเสริมการแปรรูปโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร รวมทั้งการผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะและผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์

(3) สนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิต หลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป อาทิ บรรจุกักตุนอัจฉริยะ ควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่ง และยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุกักตุน เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า

(4) ส่งเสริมการสร้างตราสินค้า และขยายช่องทางการตลาดด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างเครื่องหมายทางการค้าและการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

3.4.2) เป้าหมายของแผนย่อย

สินค้าเกษตรแปรรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

3.4.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูป เน้นส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นและขั้นกลาง โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร รวมถึงให้ความสำคัญกับการผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อเชื่อมโยงสู่กระบวนการแปรรูปขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมขั้นสูง ตลอดจนการขยายช่องทางการตลาดและกระตุ้นความต้องการใช้และบริโภคสินค้าเกษตรแปรรูปคุณภาพสูง

3.5) เกษตรอัจฉริยะ

3.5.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรแห่งอนาคต อาทิ เกษตรแม่นยำ เกษตรในร่ม และเกษตรแนวตั้ง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่ลดลงและเข้าสู่สังคมสูงอายุ

(2) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเกษตร การจัดการภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์ความรู้ด้านการผลิต และการตลาดต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรต่างๆ เพื่อการวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกร อัจฉริยะที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

(3) สนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยการถ่ายทอดและ สนับสนุนให้เข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีแก่เกษตรกรในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด เพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่ สูงสุด และทดแทนการผลิตดั้งเดิม

3.5.2) เป้าหมายของแผนย่อย

(1) สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

(2) ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น

3.5.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอัจฉริยะ ให้ความสำคัญกับการนำ งานวิจัยและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ด้านกระบวนการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรอัจฉริยะ เทคโนโลยีการเกษตรดิจิทัล และการเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ การสร้างการรับรู้ เข้าถึง ใช้ ประโยชน์ และส่งเสริมขยายผลเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ การพัฒนา Smart Farmer การเกษตรอัจฉริยะ การพัฒนาการใช้เครื่องจักรกลเกษตรอัจฉริยะ ส่งเสริมธุรกิจการให้บริการด้านการเกษตรอัจฉริยะ และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอัจฉริยะ การสร้างแปลงเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะและแปลงใหญ่เกษตรอัจฉริยะ การพัฒนาการแปรรูปและการตลาดเกษตรอัจฉริยะ รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการ บริหารจัดการเกษตรอัจฉริยะ ตลอดจนการพัฒนาาระบบตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

3.6) การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

3.6.1) แนวทางการพัฒนา

(1) เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานทรัพยากรทางการเกษตร อนุรักษ์ และรักษาฐานทรัพยากรทางการเกษตรที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าและความมั่นคงอาหาร อาทิ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ให้ความอุดมสมบูรณ์ การคุ้มครองที่ดินทางการเกษตร การจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำมาวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตร และนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่ เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

(2) สร้างความมั่นคงอาหารให้กับครัวเรือนเกษตรกรและชุมชน โดยสร้าง ความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการให้เกิดขึ้นในระดับครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ สนับสนุนให้ ชุมชนทำการเกษตรของท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชน ลดการพึ่งพาอาหารจากภายนอก ส่งเสริม

การทำการเกษตรตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่นในพื้นที่มีบทบาทดำเนินการให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในมิติต่างๆ รวมถึงการดูแลโภชนาการของประชาชนในทุกช่วงวัย สร้างเสถียรภาพด้านรายได้ของเกษตรกรและประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมทั้งการมีมาตรการรองรับสำหรับผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงสินค้าเกษตรและอาหารได้อย่างทั่วถึง การติดตามการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารและผลกระทบ

(3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรที่มีมาตรฐานและครบวงจร ทั้งเรื่องเกษตรกร ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตรที่มุ่งเน้นการตลาดนำการผลิต ข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรม และข้อมูลมูลค่าสินค้าเกษตร รวมทั้งการพัฒนาระบบติดตามเฝ้าระวังและวางระบบเตือนภัย และกลไกการจัดการปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน อาทิ เสถียรภาพราคาสินค้า กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ ภัยพิบัติธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคงอาหาร โดยกำหนดมาตรการรองรับ มาตรการเตือนภัย มาตรการการปรับตัว ระบบสำรองอาหารในภาวะวิกฤต และการประกันความเสี่ยงให้ทันกับสถานการณ์ รวมทั้งให้เกษตรกรและผู้ใช้ประโยชน์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ตลอดจนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ วิเคราะห์แนวโน้มการผลิตสินค้าเกษตร

(4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาด้านการผลิตและด้านการตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสนับสนุนการขยายเครือข่ายธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ และสนับสนุนให้มีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนภายใต้เงื่อนไขที่ผ่อนปรนมากขึ้น เพื่อยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการให้มีกลไกในการดูแลให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง

(5) วิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนภาคเกษตร สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยพื้นฐาน รวมถึงการวิจัยเชิงประยุกต์ในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการพัฒนาการสร้างความมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งในส่วนของปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการเกษตร เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่รองรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร

(6) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ ยกระดับการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งจัดให้มีระบบ

การตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอ มีขั้นตอนการตรวจสอบที่รวดเร็ว และมีราคาเหมาะสม รวมถึงการวางระบบตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

(7) ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ ในการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้สื่อแบบดั้งเดิมและบนอินเทอร์เน็ตทั้งในและต่างประเทศ การจัดนิทรรศการและงานแสดงสินค้า การรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าหรือเรื่องราวของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ และการสร้างตราสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับระดับสากล รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและแนวคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อการใช้งาน ความต้องการของผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและต่างประเทศตลอดห่วงโซ่การผลิต

(8) อำนวยความสะดวกทางการค้าและพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็วและไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมทางการค้า รวมทั้งการพัฒนาด้านโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดการสูญเสียระหว่างการขนส่ง ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า ตลอดจนเตรียมความพร้อมของสถานที่เก็บรวบรวม/รักษาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน

3.6.2) เป้าหมายของแผนย่อย

- (1) ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น
- (2) สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

3.6.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

ระบบนิเวศการเกษตรถือเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญของการพัฒนาภาคเกษตร เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานทรัพยากรทางการเกษตร การสร้างความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการให้เกิดขึ้นในระดับครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรที่มีมาตรฐานและครบวงจร ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาด้านการผลิตและการตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์และยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง การวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนภาคเกษตร รวมถึงการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมทั้งการพัฒนาด้านโลจิสติกส์การเกษตร

2.1.2 ประเด็น ความมั่นคง (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความมั่นคงทางการเมือง โดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาและสร้างความสงบสุขในด้านการประกอบอาชีพและรายได้ที่มั่นคงของประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ มุ่งเน้นการวางแผนและยกระดับวิธีการแก้ไขรวมทั้งให้มีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างแท้จริง

(2) เฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถ และการบูรณาการงานของหน่วยงานด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้มีความพร้อมรับมือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งจัดการกับเงื่อนไขปัญหาที่มีอยู่เดิมทั้งปวงให้หมดสิ้นไป และเฝ้าระวังมิให้เกิดเงื่อนไขใหม่ขึ้น โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาเป็นกรอบแนวทางนำในการดำเนินงานแก้ไขและป้องกันปัญหา

2.1.3 ประเด็น อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

- 1.1) การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม และบริการ
- 1.2) ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

ให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบทางการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า พร้อมทั้งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนา การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) อุตสาหกรรมชีวภาพ

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจฐานชีวภาพ เช่น ชีวเคมีภัณฑ์ วัสดุชีวภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ เวชสำอาง นวัตกรรมอาหารชีวภาพ สารสกัดสมุนไพร เชื้อเพลิงชีวภาพ และพลังงานชีวภาพ เป็นต้น และสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่ทั้งระบบอย่างครบวงจร

(2) สนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวจากนวัตกรรมและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

(3) พัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า และเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเกษตรชีวภาพ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร และอุตสาหกรรมแปรรูปชีวมวล เทคโนโลยีชีวภาพด้านการแพทย์และสุขภาพ รวมถึงอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพัฒนาคลังเตอร์อุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่เหมาะสม

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในด้านอุตสาหกรรม ให้ความสำคัญกับการบูรณาการตลอดโซ่อุปทานของสินค้าเกษตร โดยมุ่งเน้นการนำวัตถุดิบและผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น มาแปรรูปด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่น เคมีภัณฑ์ อาหาร ยา อาหารสัตว์ บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

2.1.4 ประเด็น ท้องเที่ยว (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

1.1) ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศเพิ่มขึ้น

1.2) รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น

1.3) ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยสร้างความหลากหลายด้านท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เน้นการรักษาจุดเด่นของภาคเกษตร ในด้านของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกร และชุมชน

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ แหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ เมืองมรดกโลก โบราณสถาน เมืองเก่า ย่านการค้า วิถีชีวิตลุ่มน้ำ สินค้าชุมชน อาหารไทย และแพทย์แผนไทย เพื่อนำมาสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าผ่านองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการออกแบบเพื่อสร้างสรรค์เป็นสินค้า รวมถึงการพัฒนากิจกรรมและบริการรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยววิถีพุทธ การท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม เป็นต้น

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในด้านการท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตร ยกกระดับฟาร์มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว มีองค์ความรู้ สัญลักษณ์และความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละแห่ง เน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นด้านการเกษตรและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสินค้าระหว่างชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงสร้างมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ พัฒนาระบบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตรทั้ง 77 จังหวัด โดยเน้นการใช้แอปพลิเคชัน หรือ Social Media เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ นำไปสู่การสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในชุมชน

2.1.5 ประเด็น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การพัฒนาภาคเกษตรในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ดีขึ้น โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ตลอดโซ่อุปทานสินค้าเกษตร ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนการยกระดับการผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น และช่วยลดต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ตลอดโซ่อุปทานทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนการยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการสร้างประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าของสินค้าและบริการ และมีการดำเนินกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยการลดต้นทุนเพิ่มผลิตภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

สร้าง ปรับปรุง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์การเกษตรของสถาบันเกษตรกร เช่น ตลาดกลาง ห้องเย็น และระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้มีความพร้อมและเพียงพอต่อการให้บริการในพื้นที่ตามเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจหรือจุดเปลี่ยนถ่ายสินค้าและด่านที่มีการขนถ่ายสินค้าเกษตร รวมถึงสนับสนุนสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้รวบรวม กระจาย และขนถ่ายสินค้าเกษตร

ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร สถาบันเกษตรกรให้มีการบริหารจัดการโลจิสติกส์ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตร ควบคู่ไปกับการเคลื่อนย้ายข้อมูลโลจิสติกส์ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและทันเวลา

2.1.6 ประเด็น ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

ผลักดันเกษตรกรและยกระดับสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร เพื่อสร้างรายได้ เป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญ และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการในทุกระดับให้มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ การขยายช่องทางการตลาด การสร้างตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับ และการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการปรับตัวสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ

(2) พัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้น โดยการส่งเสริมให้ต่อยอดแนวความคิด สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างธุรกิจ และใช้ประโยชน์จากเขตพื้นที่นวัตกรรมในประเทศไทย รวมทั้งสนับสนุนการให้สิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการดึงดูดแรงงานและบุคลากรคุณภาพ

(3) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปรับปรุงแบบธุรกิจใหม่โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับวิถีการดำเนินธุรกิจตลอดกระบวนการมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ลดต้นทุน และรองรับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการธุรกิจและการตลาด ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และสามารถเชื่อมโยงการผลิตกับผู้ประกอบการรายใหญ่

(4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศให้เข้มแข็ง รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในตลาดที่สูงขึ้นเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการผลิต การขนส่งและโลจิสติกส์ และพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกลุ่มของตนให้ดียิ่งขึ้น

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

อัตราการขยายตัวจำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

สร้างและพัฒนาสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร) ให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวหน้าและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรและบริการ การขยายช่องทางการตลาด การสร้างตราสินค้าให้เป็นที่ ยอมรับ และการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการปรับตัวสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ ในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยการส่งเสริมกิจการของสถาบันเกษตรกรและสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้กิจการของสถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ สอนแนะการจัดทำบัญชี และการจัดทำ งบการเงิน

2.1.7 ประเด็น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า เกษตร และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ โดยสร้างมูลค่าผ่านคลัสเตอร์เกษตรที่ สนับสนุนอุตสาหกรรม S-Curve และ New S-Curve ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ ส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ รวมทั้งเขตส่งเสริม เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงให้สามารถสร้าง เทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง และเกิดการสะสมทุนทางเทคโนโลยี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและประเทศไทย อย่างเป็นรูปธรรม

(2) พัฒนาศักยภาพและคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม เชิงนิเวศและอนุรักษ์ เชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อ นันทนาการ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสร้างใหม่ พร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาเส้นทาง กิจกรรมท่องเที่ยว จัดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ จัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อการสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการ ท่องเที่ยวในพื้นที่ ๓ จังหวัดของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาค ตะวันออก (ECC) เพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้ความสำคัญกับการยกระดับผลผลิตทางการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งขยายผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรสมัยใหม่ เช่น การทำเกษตรแม่นยำสูง และการใช้ระบบเซนเซอร์เพื่อตรวจสอบสภาพพื้นที่ในการเพาะปลูก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการตลาดและโลจิสติกส์การเกษตร ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างช่องทางตลาดใหม่ผ่านระบบออนไลน์ (E-Commerce) และระบบการประมูลสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ (E-Auction) รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเกษตร และสร้างบรรยากาศเข้าสู่ธุรกิจการเกษตรสมัยใหม่ โดยการพัฒนากลุ่มเกษตรกรรายย่อยให้มีความสามารถในการผลิตและแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม พร้อมขยายผล สนับสนุนและพัฒนาผู้วิจัยและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรต่อเนื่อง

3.2) การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

3.2.1) แนวทางการพัฒนา

(1) พัฒนาศูนย์กลางการแปรรูปการเกษตรและการประมงในภาคใต้ รวมถึงผลิตภัณฑ์ทางทะเล เช่น การพัฒนาการเพาะพันธุ์และการเลี้ยงกุ้งมังกร กุ้งทะเล และหอยมุก โดยยกระดับเกษตรกรรายย่อยให้มีความสามารถในการผลิตและแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

(2) พัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและพัฒนาอุตสาหกรรมต่อยอดจากการผลิตน้ำมันปาล์มในพื้นที่ให้เป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูง

(3) รักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำแห่งใหม่กับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเลียบชายฝั่งทะเลอ่าวไทย เชื่อมโยงฝั่งอันดามัน และพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ

3.2.2) เป้าหมายของแผนย่อย

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

3.2.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการเกษตรในพื้นที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม และความได้เปรียบทางกายภาพและที่ตั้งของพื้นที่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและบริการ โดยเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเกษตรในพื้นที่

3.3) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

3.3.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุน เพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยให้สิทธิประโยชน์ทั้งทางด้านภาษีและมิใช่ภาษีเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุน เพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จโดยเฉพาะการให้มีความสามารถในการอนุมัติ อนุญาตแบบเบ็ดเสร็จในพื้นที่ และพัฒนาด่านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน

(2) เสริมสร้างความสามารถของวิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อผลักดันให้เกิดการเพิ่มขึ้นของขีดความสามารถในการผลิต

3.3.2) เป้าหมายของแผนย่อย

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพิ่มขึ้น

3.3.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เน้นการพัฒนาด้านสินค้าเกษตรชายแดน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน โดยเน้นพัฒนาด้านสินค้าเกษตรชายแดนให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล มีศักยภาพในการตรวจสอบสินค้าเกษตรที่จะนำเข้าประเทศไทยและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรที่ผ่านด่านชายแดนให้มีความสะดวกและรวดเร็ว การก่อสร้าง/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของด่านสินค้าเกษตรชายแดน รวมทั้งเฝ้าระวังการป้องกันลักลอบการนำเข้า-ส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์

2.1.8 ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตเป็นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยเพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะ สามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม โดยส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรมและแรงงานภาคเกษตรให้มีทักษะ ความรอบรู้ ทั้งการผลิต การแปรรูป และการตลาด ตลอดห่วงโซ่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถสร้างรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีแรงจูงใจการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของตนเองให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) แผนย่อยการพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะของคนในช่วงวัยทำงานให้มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดงาน รวมทั้งเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจและผลิตภาพเพิ่มขึ้นให้กับประเทศ

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ และสามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ และมีโอกาสและทางเลือกทำงานและสร้างงาน

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพสามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานของแรงงานภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ทักษะฝีมือ การเป็นผู้ประกอบการใหม่ รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถสร้างผลผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.9 ประเด็น เศรษฐกิจฐานราก (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เน้นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเป็นผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของเกษตรกรในชุมชนให้ดีขึ้น

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยสร้างโอกาสและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี การจัดการ การบริหารจัดการความเสี่ยง และการตลาด มีทักษะต่างๆ ที่สอดคล้องและจำเป็นต่อการยกระดับเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีการผลิต การควบคุมต้นทุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จัดการคุณภาพและมาตรฐานผลผลิตของตนเองให้สามารถมีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ สามารถเชื่อมโยงและผสมผสานบูรณาการองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมของชุมชน ที่ครบวงจร ครอบคลุมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยยึดแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ เน้นการเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะให้กับเกษตรกรเพื่อเป็นผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร ผ่านการสนับสนุนการช่วยเหลือทางวิชาการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เพื่อยกระดับและขีดความสามารถในการแข่งขันและก่อให้เกิดการสร้างรายได้ด้วยตนเอง

2.1.10 ประเด็น การเติบโตอย่างยั่งยืน (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตร ให้มีความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเติบโตที่เน้นหลักของการใช้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ รักษา ปันฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ควบคู่กับการลดภัยคุกคามต่อพื้นที่ ชนิดสัตว์ป่า และพืชเฉพาะถิ่น ป้องกันและกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงการบริหารจัดการไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสัตว์ป่ากับคนและชุมชน สร้างระบบฐานข้อมูลและธนาคารพันธุกรรม ให้มีความสำคัญกับพันธุกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อระบบนิเวศและ/หรือมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างกลไกการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรมในระดับท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการทำงานบูรณาการระหว่างภาคส่วน อาทิ ภาคเกษตร ให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในด้านการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ให้มีความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ควบคู่กับการลดภัยคุกคามต่อพื้นที่ ชนิดสัตว์ สัตว์น้ำ และพืชเฉพาะถิ่น สร้างระบบฐานข้อมูลและธนาคารพันธุกรรม โดยให้ความสำคัญกับพันธุกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อระบบนิเวศและ/หรือมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงส่งเสริมการทำงานบูรณาการระหว่างภาคส่วนให้เกิดการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

3.2) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

3.2.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่สำคัญ จัดให้มีพื้นที่คุ้มครองทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ควบคุมและยกเลิกเครื่องมือประมงแบบทำลายล้าง ประกอบกับการดูแลที่มีประสิทธิภาพโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ พัฒนากลไกคุ้มครองสัตว์ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ การท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานระดับสากล พร้อมทั้งมีระบบควบคุมและตรวจสอบผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงมูลค่าของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตทางทะเล

(2) พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคุมและยกเลิกเครื่องมือประมงที่ทำลายล้าง และป้องกันไม่ให้เรือประมงผิดกฎหมาย ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศเข้ามาทำการประมงที่ผิดกฎหมาย และส่งเสริมการประมงทรัพยากรประมง เพื่อใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับศักยภาพ รวมทั้งเร่งพัฒนาการจัดการด้านการเพาะเลี้ยงในทะเล ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ทางทะเล ตลอดจนการศึกษาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาการประมงครบวงจร

3.2.2) เป้าหมายของแผนย่อย

ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น

3.2.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในด้านการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล เน้นการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบกับการดูแลที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้แนวทางการบริหารจัดการประมงอย่างยั่งยืน การศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิตสัตว์น้ำให้มีคุณภาพควบคู่กับการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ การผลิตลูกพันธุ์สัตว์น้ำ เพาะขยายสัตว์น้ำที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ และปรับปรุงพันธุ์เพื่อปล่อยลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ การฟื้นฟูทรัพยากรประมงชายฝั่ง การพัฒนาเขตสัตว์น้ำชุมชน การควบคุมการทำประมงทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ การสำรวจและรวบรวมข้อมูลสถานะทรัพยากรและการประมงเพื่อใช้ประกอบการประเมินศักยภาพการผลิต (MSY) ของเรือประมง และฟื้นฟูสภาพพื้นที่ท้องทะเล โดยการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลขนาดเล็ก (ปะการังเทียม)

3.3) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

3.3.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กำหนดเป้าหมายและแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศในระยะยาวที่สอดคล้องกับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาระบบการรายงานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกที่ครอบคลุมทุกสาขา โดยมีความเชื่อมโยงของเครือข่ายข้อมูลในทุกภาคส่วน ดำเนินงานตามแนวทางการลดก๊าซ

เรือนกระจกในสาขาพลังงานและขนส่ง กระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และการจัดการของเสีย เช่น เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการคมนาคม ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมแบบปล่อยคาร์บอนต่ำ ลดการเกิดของเสีย เป็นต้น

3.3.2) เป้าหมายของแผนย่อย

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง

3.3.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บท

การพัฒนาการเกษตรในด้านการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ เน้นการเพิ่มความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการดินอย่างยั่งยืน เสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพัฒนามาตรการสนับสนุนการปรับตัวของเกษตรกรและธุรกิจ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและพัฒนาให้เกิดการเติบโตแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีส่วนช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการตลาดสำหรับสินค้าคาร์บอนต่ำ

3.4) การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

3.4.1) แนวทางการพัฒนา

(1) จัดการคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเล คุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ โดยกำหนดแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้สำคัญกับการสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(2) จัดการคุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน โดยมีแนวทางและเป้าหมายที่สอดคล้องกับแนวโน้มสถานการณ์ในอนาคตทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาวครอบคลุมถึงการบริหารจัดการหรือการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดในเชิงพื้นที่

(3) จัดการสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล จำกัดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ส่งเสริมให้มีการลดและเลิกการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สำหรับการเกษตรทุกประเภทเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในสิ่งแวดล้อมในรูปแบบมาตรฐานสากล

3.4.2) เป้าหมายของแผนย่อย

คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน อยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย

3.4.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บท

การพัฒนาการเกษตรในด้านการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล ให้สำคัญกับการส่งเสริมการหยุดการเผาในพื้นที่การเกษตร ด้วยการถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถ

ทำการเกษตรปลอดการเผา ส่งเสริมให้มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ มุ่งสู่การทำการเกษตรปลอดการเผาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสียจากฟาร์มปศุสัตว์ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำฟาร์มที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งส่งเสริมให้มีการลดและเลิกการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

2.1.11 ประเด็น การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

- 1.1) ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น
- 1.2) ผลผลิตของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ
- 1.3) แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

ทรัพยากรน้ำมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ การพัฒนาการจัดน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาการจัดการน้ำเพื่อการผลิต การใช้น้ำอย่างประหยัด คุ่มค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการเกษตรของประเทศ

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) จัดการน้ำเพื่อชุมชนชนบท พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ โดยจัดให้มีน้ำสะอาดใช้ทุกครัวเรือนในชุมชนชนบท ในปริมาณ คุณภาพ และราคาที่เข้าถึงได้ มีระบบการจัดการน้ำชุมชนที่เหมาะสมกับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

(2) จัดการน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมฟื้นฟู อนุรักษ์ พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่พักน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ (รวมลำน้ำ) แอ่งน้ำบาดาล การระบายน้ำจากเมืองชายฝั่ง ให้มีปริมาณและคุณภาพน้ำ และใช้ประโยชน์ได้ตามเกณฑ์ของแต่ละลุ่มน้ำ และจัดทำแผนและดำเนินการป้องกัน ฟื้นฟู รักษา ร่วมกับแผนรักษาเขตต้นน้ำ และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษาสภาพสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำธรรมชาติ (รวมลำน้ำ) ตามพื้นที่ที่กำหนดตามความสำคัญ และข้อตกลงที่มีของแต่ละลุ่มน้ำ

(3) จัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ จัดระบบการจัดการพิบัติภัยจากน้ำในภาวะวิกฤติ (รวมภัยจากน้ำท่วม ลมพายุ ภัยแล้ง แผ่นดินถล่ม พายุคลื่น (storm surge) และน้ำท่วมพื้นที่ติดทะเล (coastal floods) ให้สามารถลดความสูญเสียและความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำตามหลักวิชาการ ให้อยู่ในขอบเขตที่ควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้สามารถฟื้นตัวได้ในเวลาอันสั้น โดยแบ่งตามลักษณะของแต่ละพื้นที่และลุ่มน้ำ

(4) จัดการบริหารน้ำเชิงลุ่มน้ำอย่างมีธรรมาภิบาล

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

ระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในด้านการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม ป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ต้นน้ำ โดยการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การส่งเสริมอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติในทุกมิติ รวมทั้งจัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้สามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม การขาดแคลนน้ำภาคการผลิต น้ำอุปโภคบริโภค และเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำ ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย พื้นที่ชุมชน และพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ

3.2) เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัดรู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมระดับสากล

3.2.1) แนวทางการพัฒนา

(1) จัดการน้ำเพื่อการพัฒนา จัดให้มีน้ำอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมตามแผนการเติบโตแบบสีเขียว การท่องเที่ยว และเพื่อผลิตพลังงาน พร้อมมีระบบดูแลน้ำภายในพื้นที่สำหรับผู้ใช้น้ำในนิคมเกษตร อุตสาหกรรมสมัยใหม่ พื้นที่ชลประทาน พื้นที่เกษตรน้ำฝน พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ แหล่งท่องเที่ยว เกษตรพลังงาน เกษตรเพิ่มมูลค่าและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(2) เพิ่มผลิตภาพของการใช้น้ำ โดยการใช้น้ำอย่างมีคุณค่า การใช้น้ำซ้ำ การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพการส่งและการใช้น้ำทุกภาคส่วน พร้อมเพิ่มการเก็บกักน้ำในพื้นที่

3.2.2) เป้าหมายของแผนย่อย

ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

3.2.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การพัฒนาการเกษตรในด้านการเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัดรู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมระดับสากล เน้นการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพ อนุรักษ์ พื้นฟูแหล่งน้ำ ระบบกระจายน้ำ และเชื่อมโยงวางระบบเครือข่ายน้ำ/ลุ่มน้ำ ทั้งในและนอกเขตชลประทาน รวมถึงการปฏิบัติการทำฝนเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในพื้นที่เกษตร ป่าไม้ และเขื่อนเก็บกักน้ำ แก้ไขภาวะภัยแล้งให้แก่เกษตรกรและประชาชนผู้ใช้น้ำทั่วไป รวมทั้งพื้นที่ที่ต้องการฝนในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1.12 ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

2) การบรรจุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกร เพื่อให้การปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย มีความเป็นธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างทั่วถึง

3) การพัฒนากฎหมายแผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

1) พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

2) มีวิธีการบัญญัติกฎหมายอย่างมีส่วนร่วม

3) พัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย

4) ส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในกระบวนการกฎหมาย

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

1) กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง

2) การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม

3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย

4) ส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในกระบวนการกฎหมาย

3.1.3) การบรรจุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมุ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาและลดอุปสรรคที่มีให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

2.1.13 ประเด็น การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น

2) การบรรจุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาการเกษตรของประเทศ โดยมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคเกษตรและสามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายร่วมกับสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจ

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

พัฒนาเกษตรสร้างมูลค่า โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคการเกษตรเป้าหมายของประเทศ ได้แก่ เกษตรอัตลักษณ์ เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และความหลากหลายของผลผลิต รวมทั้งเพื่อยกระดับรายได้ ลดรายจ่ายและลดปัจจัยเสี่ยงในการทำการเกษตรให้กับเกษตรกร ตลอดจนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์ การลดต้นทุนแรงงานและปัจจัยการผลิต การพยากรณ์อากาศและวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงเพื่อการเกษตร การรักษาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

พัฒนาเกษตรสร้างมูลค่า โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคการเกษตรเป้าหมายของประเทศ ตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของประเทศและยกระดับผลผลิตทางการผลิตด้านการเกษตร

3.2) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน

3.2.1) แนวทางการพัฒนา

พัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในสาขาที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบหรือมีศักยภาพสูง รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นวัตกรรมเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล

3.2.2) เป้าหมายของแผนย่อย

ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้านทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

3.2.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน เน้นการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน รวมทั้งส่งเสริมการนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เช่น สนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้พื้นฐานด้านพืช สัตว์ และเทคโนโลยีทางการเกษตร ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสินค้าเกษตรจากผลงานวิจัยของหน่วยงานที่ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่เกษตรกร สนับสนุนการนำผลงานวิจัยที่ดีที่สุดสู่

กลุ่มเป้าหมายให้นำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเกษตร และการนำปัญหาการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มาวิจัยและพัฒนา

2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) มีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้างนโยบายและกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงและคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดเป้าหมายหลัก 5 ประการ ประกอบด้วย (1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม (2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ (3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม (4) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนและ (5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดจุดหมายซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ “เป็น” มุ่งหวังจะ “มี” หรือต้องการจะ “ขจัด” เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงและส่งผลกระทบต่อบรรลุเป้าหมายหลักในช่วงระยะเวลา 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับดังกล่าว โดยมีมิติและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร จำนวน 3 มิติ 6 จุดหมาย ได้แก่ มิติการพัฒนาที่ 1 ภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย ประกอบด้วย จุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (หลัก) จุดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน และจุดหมายที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค มิติการพัฒนาที่ 2 โอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย จุดหมายที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ มิติการพัฒนาที่ 3 ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย จุดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ จุดหมายที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนี้

2.2.1 มิติการพัฒนาที่ 1 ภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

1) จุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (หลัก)

1.1) เป้าหมายระดับจุดหมาย

1.1.1) มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น

1.1.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการ เพื่อคุณภาพและความยั่งยืนของภาคเกษตร

1.1.3) เพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตรในฐานะหุ้นส่วนเศรษฐกิจของห่วงโซ่อุปทานที่ได้รับส่วนแบ่งประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

1.2) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 1 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมุ่งเป้า เพื่อให้เกิดการยกระดับกระบวนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมการผลิตและการขยายของตลาด ของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

กลยุทธ์ที่ 3 การขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูง

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานรวมทั้งการใช้น้ำซ้ำ

กลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริมให้เอกชนลงทุนพัฒนาตลาดกลางและตลาดออนไลน์สินค้าเกษตร รวมถึงสินค้ากลุ่มปศุสัตว์และประมง

กลยุทธ์ที่ 6 การสนับสนุนระบบประกันภัยและระบบรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่เกษตรกรเข้าถึงได้

กลยุทธ์ที่ 7 การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์มและกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าผลผลิตของเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ 8 การส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกินและรักษาพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสมไว้เป็นฐานการผลิตการเกษตร

กลยุทธ์ที่ 9 การพัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร รวมทั้งผลักดันให้มีการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 10 การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

2) หมายเหตุที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน (รอง)

2.1) เป้าหมายระดับจุดหมาย

การท่องเที่ยวไทยมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในทุกมิติ

2.2) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนากิจกรรม สินค้า และบริการ การท่องเที่ยวมูลค่าเพิ่มสูง

3) หมายเหตุที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค (รอง)

3.1) เป้าหมายระดับจุดหมาย

3.1.1) ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนในภูมิภาค

3.1.2) ไทยเป็นห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค

3.1.3) ไทยเป็นศูนย์กลางคมนาคมและโลจิสติกส์ของภูมิภาค

3.2) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างจุดยืนของไทยภายใต้บริบทโลกใหม่

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเป็นประตูการค้าการลงทุนและ
ฐานเศรษฐกิจสำคัญของภูมิภาค

กลยุทธ์ที่ 3 ผลักดันการลงทุนเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเป้าหมายสู่ไทยแลนด์ 4.0

2.2.2 มิติการพัฒนาที่ 2 โอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

1) หมายความว่า 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ (รอง)

1.1) เป้าหมายระดับมหุทธหมาย

1.1.1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเติบโต และแข่งขันได้

1.1.2) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพสูงในการดำเนินธุรกิจ สามารถยกระดับและปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันใหม่

1.1.3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงและได้รับการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพจากภาครัฐ

1.2) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจและการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาแพลตฟอร์มเชื่อมโยงฐานข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบ

กลยุทธ์ที่ 3 การจัดให้มีกลไกทางการเงินที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึง

กลยุทธ์ที่ 4 การส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล

กลยุทธ์ที่ 5 การยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐ

กลยุทธ์ที่ 6 การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพและผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมทั้งให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม และเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายระดับโลก และยกระดับสู่ตลาดต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 7 การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมให้มีศักยภาพการดำเนินการในเชิงธุรกิจ

2.2.3 มิติการพัฒนาที่ 3 ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) หมายเหตุที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ (รอง)

1.1) เป้าหมายระดับหมายเหตุ

1.1.1) การใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสร้างมูลค่าและรายได้

1.1.2) ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์ ปั่นฟู และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

1.1.3) สังคมไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมลพิษลดลง

1.2) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างรายได้สุทธิให้ชุมชน ท้องถิ่นและเกษตรกรจากเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ที่ 3 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมและกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ที่ 5 การปรับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน

2) หมายเหตุที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (รอง)

2.1) เป้าหมายระดับหมายเหตุ

2.1.1) ความเสียหายและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง

2.1.2) ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง

2.1.3) สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2.2) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 1 การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่สำคัญ

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพประชาชนและชุมชน ในการรับมือกับภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ที่ 3 การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อบริหารจัดการ และลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3. แผนระดับที่ 3 (ที่เกี่ยวข้อง)

3.1 แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 - 2570

การพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG มุ่งเน้นการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรที่มีความหลากหลายด้วยการใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ร่วมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งเป็นการพัฒนาภายใต้ 4+1 สาขายุทธศาสตร์ คือ เกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมถึงการรักษาฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้สมดุลระหว่างการมีอยู่และใช้ไปเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีวิสัยทัศน์ คือ เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ประชาชนมีรายได้ดี คุณภาพชีวิตดี รักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้มีคุณภาพที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ **ยุทธศาสตร์ที่ 1** การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ **ยุทธศาสตร์ที่ 2** การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ **ยุทธศาสตร์ที่ 3** การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และ **ยุทธศาสตร์ที่ 4** การเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

3.2 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562 - 2570)

วิสัยทัศน์ “ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารอนาคตแห่งอาเซียนควบคู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก” โดยมีผลิตภัณฑ์เป้าหมายคือ **1) สินค้า Commodity** เช่น กลุ่มข้าวและธัญพืช กลุ่มปศุสัตว์ ประมง กลุ่มผักผลไม้ กลุ่มเครื่องปรุงรส น้ำตาล และมันสำปะหลัง ในรูปแบบอาหารพร้อมรับประทาน (Ready to Eat)/อาหารอินทรีย์ (Organic Food)/เครื่องดื่มสุขภาพ (Healthy Drinks) รวมถึงสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ทันสมัย (Modern Packaging)/บรรจุภัณฑ์ฉลาด (Intelligence Packaging) รวมถึงอาหารที่ยกระดับด้วยการคัดแยกเกรด (Premium Fresh Food) **2) สินค้าอนาคต Future Food** เช่น อาหารสุขภาพและอาหารฟังก์ชัน (Healthy and Functional food) ผลิตภัณฑ์อาหารจากเทคโนโลยีชีวภาพ (Food Biotechnology Products) อาหารฮาลาลอาหารใหม่ (Novel Food) อาหารและวัตถุดิบเพื่อผลิตอาหารคุณภาพสูง (High Value Added Food Products & Organic Food Ingredients) และธุรกิจเกี่ยวเนื่องเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมอาหาร (Supporting Business for Food Innovation) อาทิ บรรจุภัณฑ์อาหาร และเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมอาหาร เป็นต้น ประกอบด้วย 4 มาตรการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรทั้ง 4 มาตรการ ได้แก่ **มาตรการที่ 1** สร้าง Food Warriors โดยเร่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและการปรับตัวให้กับผู้ประกอบการอาหารไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความรู้และทักษะฝีมือในการต่อยอด

เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการเพิ่มผลิตภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตจากวัตถุดิบภายในประเทศ **มาตรการที่ 2** สร้างนวัตกรรมอาหารอนาคต (Future Food Innovation) โดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบภายในประเทศ ด้วยการยกระดับนวัตกรรมอาหารอนาคตสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ผ่าน Food Industry Transformation Center (ITC) และ Center of Food Excellence (COFE) **มาตรการที่ 3** สร้าง New Marketing Platform โดยมุ่งยกระดับอาหารไทยให้มีบทบาทในตลาดโลกผ่านช่องทางดิจิทัลที่สามารถเชื่อมโยงการผลิต การค้า และวัตถุดิบ ผ่านกลไกห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการค้าโลก และ **มาตรการที่ 4** สร้างปัจจัยพื้นฐานเพื่อเร่งการพัฒนาอุตสาหกรรม (Enabling) โดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทย อำนวยความสะดวกและลดอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ

3.3 ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการค้าของชาติ พ.ศ.2565 - 2570

วิสัยทัศน์ “การค้าไทยเข้มแข็ง เติบโตอย่างทั่วถึงและยั่งยืน รองรับโอกาสการค้าโลก” ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขับเคลื่อนการค้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Foster Innovation and Technology) ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าให้เข้มแข็ง (Enhance Trade Infrastructure and Ecosystem) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการค้าไทยสู่ตลาดโลก (Promote Thai Trade to Global Market) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ (Encourage Domestic Consumption) และยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์ (Advance Human Capital) โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร จำนวน 5 ยุทธศาสตร์ คือ **ยุทธศาสตร์ที่ 1** ขับเคลื่อนการค้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Foster Innovation and Technology) มุ่งเน้นให้เกิดการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและงานวิจัยเชิงพาณิชย์ รวมถึงการบูรณาการร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ **ยุทธศาสตร์ที่ 3** ส่งเสริมการค้าไทยสู่ตลาดโลก (Promote Thai Trade to Global Market) มุ่งเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยทั้งภาคสินค้าและภาคบริการให้มีขีดความสามารถในการขยายตลาดไปสู่ตลาดโลก รักษาตลาดเดิม เจาะตลาดใหม่ ผ่านการสร้างความร่วมมือด้านการค้าและการเจรจาการค้า และ **ยุทธศาสตร์ที่ 4** ส่งเสริมและกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ (Encourage Domestic Consumption) ส่งเสริมและกระตุ้นการใช้สินค้าและบริการที่ผลิตภายในประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าภายในประเทศ กระจ่ายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานราก

3.4 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570)

วิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม” (Rebuilding High Value Tourism Industry with Resilience, Sustainability and Inclusive Growth) ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovative & Resilience Tourism) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงและมีคุณภาพสูง (Reconnected Foundation) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับประสบการณ์ท่องเที่ยวครบวงจร

โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง (Traveler's Experience & Centricity) และยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งในมิติสังคม และสิ่งแวดล้อม (Sustainable Tourism Growth) โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคเกษตร จำนวน 2 ยุทธศาสตร์ คือ **ยุทธศาสตร์ที่ 1** การเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovative & Resilience Tourism) **กลยุทธ์ที่ 1.2** กระจายรายได้และความเจริญจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และลดการรั่วไหลในภาคการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (Equitable Tourism) และ**ยุทธศาสตร์ที่ 3** การยกระดับประสบการณ์ท่องเที่ยวครบวงจรโดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง (Traveler's Experience & Centricity) **กลยุทธ์ที่ 3.1** สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจที่มีคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Value – Based Tourism) และกลยุทธ์ที่ 3.2 ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่หลากหลายและสร้างสรรค์ของไทย (High-Potential and Creative Tourism)

3.5 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย (พ.ศ. 2566 - 2570)

เป้าหมายการพัฒนา คือ เพิ่มมูลค่าระบบโซ่อุปทานของประเทศและเป็นประตู และทางเชื่อมของภูมิภาค ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนา จำนวน 10 แนวทาง ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางการพัฒนาที่ 2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์แนวทางการพัฒนาที่ 3 การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าโซ่อุปทานภาคเกษตรกรรม แนวทางการพัฒนาที่ 4 ยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าโซ่อุปทานภาคอุตสาหกรรม แนวทางการพัฒนาที่ 5 การพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์ แนวทางการพัฒนาที่ 6 การพัฒนาพิธีการศุลกากรและกระบวนการนำเข้า-ส่งออกที่เกี่ยวข้อง แนวทางการพัฒนาที่ 7 การพัฒนามาตรฐานอาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน แนวทางการพัฒนาที่ 8 การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการติดตามประเมินผลด้านโลจิสติกส์ แนวทางการพัฒนาที่ 9 การส่งเสริมการดำเนินการด้านโลจิสติกส์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาที่ 10 การพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบด้านโลจิสติกส์ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ภาคการเกษตร จำนวน 6 แนวทาง ได้แก่ **แนวทางการพัฒนาที่ 1** การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวก **กลยุทธ์ที่ 2** ส่งเสริมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและศูนย์บริการโลจิสติกส์ **แนวทางการพัฒนาที่ 2** การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ **กลยุทธ์ที่ 1** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล **แนวทางการพัฒนาที่ 3** การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าโซ่อุปทานภาคเกษตรกรรม **กลยุทธ์ที่ 1** พัฒนาระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานภาคการเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงมือผู้บริโภค และ**กลยุทธ์ที่ 2** พัฒนาการเพิ่มมูลค่าห่วงโซ่อุปทานภาคการเกษตร **แนวทางการพัฒนาที่ 6** การพัฒนาพิธีการศุลกากรและกระบวนการนำเข้า-ส่งออกที่เกี่ยวข้อง **กลยุทธ์ที่ 1** พัฒนา NSW ให้สมบูรณ์ และ**กลยุทธ์ที่ 3** พัฒนาการอำนวยความสะดวก ณ ประตูการค้าที่สำคัญ **แนวทางการพัฒนาที่ 8** การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการติดตามประเมินผลด้านโลจิสติกส์ **กลยุทธ์ที่ 1** ผลักดันให้เกิดการศึกษา วิจัย และถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีและนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา **กลยุทธ์ที่ 2** สนับสนุนการนำผลการวิจัย การพัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์

ในการต่อยอดการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน และกลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาและติดตามประเมินผลการจัดทำระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดด้านโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพที่เป็นมาตรฐานกลาง และแนวทางการพัฒนาที่ 10 การพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบด้านโลจิสติกส์ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและโลจิสติกส์

ส่วนที่ 3

ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(Sustainable Development Goals : SDGs) แห่งสหประชาชาติ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) แห่งสหประชาชาติ เป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) โดย SDGs มี 17 เป้าหมาย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ประกอบด้วย

เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่

เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน

เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพ และการมีงานที่สมควรสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุม และยั่งยืนและส่งเสริมนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกัน และยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุม ในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobalizationและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นทิศทางในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคการเกษตร มีรายละเอียด ดังนี้

1. เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน (หลัก)

1.1 เป้าหมายย่อย 2.1 ยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มยากจน และกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง รวมถึงทารก ได้เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการ และเพียงพอตลอดทั้งปี

1.2 เป้าหมายย่อย 2.2 ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาความต้องการสารอาหาร ของหญิงวัยรุ่น หญิงตั้งครรภ์ และให้นมบุตร และผู้สูงอายุ ภายในปี 2573 รวมถึงบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกันว่าด้วยภาวะเตี้ย กระแกร็น และผอมแห้งในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

1.3 เป้าหมายย่อย 2.3 เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็ก โดยเฉพาะผู้หญิง คนพื้นเมือง ครีวเรือนเกษตรกร เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และชาวประมง ให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยรวมถึงการเข้าถึงที่ดินและทรัพยากร และปัจจัยการผลิต ความรู้ บริการทางการเงิน ตลาด และโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และการจ้างงานนอกภาคการเกษตรอย่างมั่นคงและเท่าเทียม

1.4 เป้าหมายย่อย 2.4 สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืน และดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกัน เพื่อเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ของสภาพภูมิอากาศ สภาวะอากาศรุนแรงสุดขีด ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพดินอย่างต่อเนื่อง

1.5 เป้าหมายย่อย 2.5 คงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์พืชที่ใช้เพาะปลูก สัตว์ในไร่นา และที่เลี้ยงตามบ้านเรือน และชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติ รวมถึงให้มีธนาคารพืช และเมล็ดพันธุ์ที่มีการจัดการที่ดี และมีความหลากหลาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม และเท่าเทียม ตามที่ตกลงกันระหว่างประเทศ

1.6 เป้าหมายย่อย 2.a เพิ่มการลงทุน รวมถึงการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ ในด้านโครงสร้างพื้นฐานในชนบท การวิจัยและการส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาเทคโนโลยี และการทำธนาคารเชื้อพันธุ์พืชและสัตว์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

1.7 เป้าหมายย่อย 2.b แก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก รวมถึงการจัดการอุดหนุนสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกทุกรูปแบบและมาตรการ เพื่อการส่งออกทุกแบบที่ให้ผลในลักษณะเดียวกัน โดยให้เป็นไปตามอาณัติ ของกรอบการพัฒนาโดฮา

1.8 เป้าหมายย่อย 2.c ใช้มาตรการเพื่อสร้างหลักประกันว่าตลาดโภคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์ สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของตลาด รวมถึงข้อมูลคลังสำรองอาหารได้อย่างทันการณ์เพื่อจำกัดความผันผวนของราคาอาหารอย่างรุนแรง

2. เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาวะที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี สำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย

2.1 เป้าหมายย่อย 3.9 จำนวนการตายและการเจ็บป่วยจากสารเคมีอันตรายและจากมลพิษ และการปนเปื้อนทางอากาศ น้ำ และดินให้ลดลงอย่างมากภายในปี 2573 โดยประเทศไทยมีการนำเข้าสารเคมีเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น แต่ยังขาดการควบคุมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การนำเข้าสารตั้งต้นการผลิต การนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการทำลายกากของเสียจากการใช้งาน อีกทั้งยังตรวจพบสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมทั้งในดิน น้ำ และตะกอน โดยเฉพาะสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรจำนวนมากที่ขาดความเข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีที่มีต่อสุขภาพของตนเองและผู้บริโภค ส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษและการปนเปื้อนของสารเคมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และมีผลผลิตภาพ และการมีงานที่มีคุณค่า สำหรับทุกคน

3.1 เป้าหมายย่อย 8.1 ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจต่อหัวประชากร มีความยั่งยืนตามบริบทของประเทศ

3.2 เป้าหมายย่อย 8.2 พัฒนาเศรษฐกิจให้มีผลผลิตภาพการผลิตที่สูงขึ้นผ่านการสร้างความหลากหลาย การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการมุ่งเน้นภาคการผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น

3.3 เป้าหมายย่อย 8.3 ส่งเสริมนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่สนับสนุนกิจกรรมที่มีผลผลิตภาพ การสร้างงานที่มีคุณค่า ความเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และให้การสนับสนุนการรวมตัวและการเติบโตของวิสาหกิจ รายย่อย ขนาดเล็ก และขนาดกลาง ผ่านการเข้าถึงบริการทางการเงิน

3.4 เป้าหมายย่อย 8.5 ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของโลกในการบริโภคและการผลิตอย่างต่อเนื่อง และพยายามที่จะแยกการเติบโตทางเศรษฐกิจออกจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม

4. เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

4.1 เป้าหมายย่อย 12.3 ลดขยะอาหารของโลกในระดับค้าปลีกและผู้บริโภคลงครึ่งหนึ่ง และลดการสูญเสียอาหารตลอดกระบวนการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว โดยลดปริมาณการสูญเสียผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหารตลอดห่วงโซ่มูลค่า รวมถึงการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและการใช้ทรัพยากรในระบบการผลิตอาหารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.1 เป้าหมายย่อย 14.4 ให้กำกับการทำการประมงอย่างมีประสิทธิภาพ และยุติการประมงเกินขีดจำกัด การประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) และแนวปฏิบัติ ด้านการประมงที่เป็นไปในทางทำลาย รวมทั้งดำเนินการให้เป็นผลตามแผนการบริหารจัดการ ที่อยู่บนฐานวิทยาศาสตร์ เพื่อจะ

พื้นพืชมวลสัตว์น้ำ (Fish Stock) อย่างน้อยที่สุดให้อยู่ในระดับผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืน (Maximum Sustainable Yield) ตามคุณลักษณะทางชีววิทยาของสัตว์น้ำเหล่านั้นภายในเวลาที่สั้นที่สุดที่จะเป็นไปได้

5.2 เป้าหมายย่อย 14.6 ยับยั้งการอุดหนุนการประมงบางรูปแบบที่มีส่วนทำให้เกิดการประมงเกินขีดจำกัด ขจัดการอุดหนุนที่มีส่วนทำให้เกิดการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และระงับการริเริ่มการอุดหนุนในลักษณะดังกล่าว โดยตระหนักว่าการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ และแตกต่างที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ควรเป็นส่วนควมในการเจรจาการอุดหนุนการประมงขององค์การการค้าโลก

5.3 เป้าหมายย่อย 14.7 เพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน รวมถึงผ่านทางการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในด้านการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการท่องเที่ยว

5.4 เป้าหมายย่อย 14.b จัดให้ชาวประมงพื้นบ้านรายเล็กเข้าถึงทรัพยากรทางทะเลและตลาด

6. เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ในส่วนของต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดิน และฟื้นฟูสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

6.1 เป้าหมายย่อย 15.3 ต่อด้านการกลายสภาพเป็นทะเลทราย พื้นฟูที่ดินและดินที่เสื่อมโทรม รวมถึงที่ดินที่ได้รับผลกระทบจากการกลายสภาพเป็นทะเลทราย ภัยแล้ง และอุทกภัย และพยายามที่จะบรรลุความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 4

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570

1. การประเมินสถานการณ์ ปัญหา และความจำเป็นของแผนปฏิบัติการฯ

1.1) สถานการณ์ด้านการเกษตร

(1) ด้านเศรษฐกิจการเกษตร

(1.1) ผลិតภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร

ปี 2560 - 2564 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ณ ราคาที่แท้จริง) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 10,259,941 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 10,407,026 ล้านบาท ในปี 2564 หรือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.44 ต่อปี โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 9,704,831 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 9,829,552 ล้านบาท ในปี 2564 หรือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.40 ต่อปีขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 638,106 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 656,950 ล้านบาท ในปี 2564 หรือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.79 ต่อปี เมื่อพิจารณาในช่วงปี 2561 - 2563 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้งเป็นสำคัญ และบางพื้นที่มีการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช อาทิ โรคใบด่างมันสำปะหลัง โรคไหม้ข้าว โรคใบร่วงยางพารา การระบาดของหนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด

ตารางที่ 1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2560 - 2564

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	อัตราการขยายตัวเฉลี่ย (ร้อยละ)
ณ ราคาประจำปี						
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร	1,302,041	1,342,912	1,372,657	1,360,047	1,383,020	1.53
สัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	8.41	8.20	8.13	8.70	8.55	
ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตร	14,186,623	15,030,431	15,519,754	14,276,844	14,796,806	1.21
สัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	91.59	91.80	91.87	91.30	91.45	
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	15,488,664	16,373,343	16,892,411	15,636,891	16,179,826	1.23
ณ ราคาที่แท้จริง (แบบปริมาณลูกโซ่)						
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร	638,106	677,010	671,219	648,007	656,950	0.79
ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตร	9,704,831	10,097,962	10,342,366	9,676,566	9,829,552	0.40
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	10,259,941	10,693,205	10,923,286	10,246,535	10,407,026	0.44

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1.2) ผลิภาพการผลิตรวมภาคเกษตร (Total Factor Productivity: TFP)

การพัฒนาภาคเกษตรให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพในระยะยาว จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับผลิภาพการผลิต เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน คือ การเพิ่มผลผลิตโดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนปัจจัยการผลิต (แรงงาน ที่ดิน และทุน) แต่เป็นผลจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และปัจจัยอื่น ๆ เช่น องค์ความรู้และทักษะของเกษตรกร การบริหารจัดการฟาร์ม/แปลงที่ดี และเมื่อพิจารณาถึงแหล่งที่มาของการเจริญเติบโตในภาคเกษตร (Source of Growth) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยแรงงาน ที่ดิน ทุน และผลิภาพการผลิตรวม (TFP) พบว่า การเติบโตของภาคเกษตรโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2561 - 2563 มาจากปัจจัยทุนเป็นหลัก รองลงมา คือ ปัจจัยแรงงาน ที่ดิน และ TFP ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แหล่งที่มาของการเจริญเติบโตในภาคเกษตร (Source of Growth) ปี 2561-2563

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	อัตราการขยายตัวเฉลี่ย
GDP ภาคเกษตร	5.83	-0.64	-3.57	0.54
แรงงาน	0.49	-0.43	-0.01	0.02
ที่ดิน	0.00	0.00	0.00	0.00
ทุน	2.44	0.73	-1.11	0.69
TFP	2.90	-0.95	-2.45	-0.17

หมายเหตุ: ไม่มีการจัดทำข้อมูลในปี 2560

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1.3) สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(1.3.1) ด้านผลผลิต ในช่วงปี 2560 - 2564 ปริมาณผลผลิตสินค้าพืชที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ทูเรียน และลำไย เนื่องจากปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต ประกอบกับภาครัฐมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทน การประกันรายได้ รวมถึงความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศที่มีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรขยายการผลิตเพิ่มขึ้น สำหรับปริมาณผลผลิตอ้อยโรงงานและสับปะรดโรงงานลดลงโดยเฉลี่ย เนื่องจากปัญหาภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในแหล่งผลิตสำคัญ ด้านสินค้าปศุสัตว์ ปริมาณการผลิตไก่เนื้อเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ขณะที่ปริมาณการผลิตสุกรค่อนข้างคงที่โดยเฉลี่ย เนื่องจากเกษตรกรขยายการผลิตเพื่อรองรับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ แม้ในบางปีจะประสบปัญหาโรคระบาดในสัตว์ แต่มีการควบคุมโรคที่ดีและการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ส่วนปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเนื่องจากเกษตรกรสามารถปรับการเลี้ยงได้ดีขึ้น

(1.3.2) ด้านราคา ในช่วงปี 2560 - 2564 ราคาสินค้าเกษตรส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย เนื่องจากความต้องการสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศมีอย่างต่อเนื่อง โดยสินค้าเกษตรที่มีราคาเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ได้แก่ ข้าวนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน

มันสำปะหลัง สับปะรดโรงงาน ปาล์มน้ำมัน ทูเรียน และสุกร และสินค้าเกษตรที่มีราคาลดลงโดยเฉลี่ย ได้แก่ ข้าวนาปี ยางพารา ลำไย ไก่เนื้อ และกุ้งทะเลเพาะเลี้ยง

(1.3.3) ด้านมูลค่าการผลิต ในช่วงปี 2560 - 2564 มูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรหลายชนิดปรับตัวเพิ่มขึ้นตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ทำให้มีการขยายการเพาะปลูกและการผลิตเพื่อรองรับความต้องการของตลาด ส่งผลให้มูลค่าการผลิตสินค้าเกษตร ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง สับปะรดโรงงาน ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ทูเรียน ลำไย สุกร และไก่เนื้อ เพิ่มขึ้น ส่วนมูลค่าการผลิตข้าวนาปรัง อ้อยโรงงาน ปรับตัวลดลงเนื่องจากผลผลิตลดลงมาก ขณะที่มูลค่าการผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงปรับตัวลดลงตามราคาในตลาดโลกที่ลดลง

ตารางที่ 3 ผลผลิต ราคาที่เกษตรกรขายได้ และมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ ปี 2560 - 2564

รายการ		หน่วย	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	อัตราการขยายตัวเฉลี่ย (ร้อยละ)
ข้าวนาปี	ผลผลิต	(ล้านตัน)	24.76	25.13	24.16	26.61	26.00	1.37
	ราคา	(บาท/ตัน)	7,951.93	7,921.90	7,821.39	8,434.09	7,802.56	-0.33
	มูลค่า	(ล้านบาท)	196,905	199,111	188,958	224,455	202,858	1.30
ข้าวนาปรัง	ผลผลิต	(ล้านตัน)	6.62	7.96	7.17	4.55	5.31	-2.38
	ราคา	(บาท/ตัน)	7,779.49	7,811.66	7,789.88	9,169.88	8,641.37	3.02
	มูลค่า	(ล้านบาท)	51,507	62,216	55,855	41,758	45,890	-1.19
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ผลผลิต	(ล้านตัน)	4.50	4.78	4.74	5.04	4.97	2.58
	ราคา	(บาท/ตัน)	6,097.76	7,966.45	7,669.38	7,652.72	8,567.63	9.66
	มูลค่า	(ล้านบาท)	27,439	38,107	36,326	38,541	42,595	12.71
อ้อยโรงงาน	ผลผลิต	(ล้านตัน)	99.81	144.25	124.75	62.13	73.69	-0.15
	ราคา	(บาท/ตัน)	903.98	720.46	600.55	724.80	925.71	2.87
	มูลค่า	(ล้านบาท)	90,227	103,927	74,918	45,029	68,213	-0.28
มันสำปะหลัง	ผลผลิต	(ล้านตัน)	29.99	29.95	30.70	30.58	34.60	3.78
	ราคา	(บาท/ตัน)	1,515.03	2,250.29	2,065.34	1,886.91	2,094.17	10.66
	มูลค่า	(ล้านบาท)	45,433	67,387	63,416	57,710	72,456	14.75
สับปะรดโรงงาน	ผลผลิต	(ล้านตัน)	2.33	2.35	1.83	1.68	1.72	-6.77
	ราคา	(บาท/ตัน)	4,946.84	2,970.78	5,909.12	10,679.12	6,158.90	24.34
	มูลค่า	(ล้านบาท)	11,518	6,984	10,786	17,950	10,582	10.11
ปาล์มน้ำมัน	ผลผลิต	(ล้านตัน)	14.45	15.48	16.42	16.22	16.79	3.87
	ราคา	(บาท/ตัน)	4,100.48	3,114.71	2,600.37	4,271.93	6,499.05	18.97
	มูลค่า	(ล้านบาท)	59,261	48,227	42,705	69,299	109,149	22.43
ยางพารา	ผลผลิต	(ล้านตัน)	4.50	4.92	4.85	4.86	4.91	2.29
	ราคา	(บาท/ตัน)	55,810.56	40,963.75	41,044.86	44,849.84	51,965.33	-0.32
	มูลค่า	(ล้านบาท)	251,321	201,650	199,011	217,955	255,151	1.38
ทุเรียน	ผลผลิต	(ล้านตัน)	0.67	0.76	1.02	1.12	1.21	16.37
	ราคา	(บาท/ตัน)	71,812.71	78,157.91	99,863.68	102,152.30	113,976.06	12.62

รายการ		หน่วย	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	อัตราการ ขยายตัวเฉลี่ย (ร้อยละ)
	มูลค่า	(ล้านบาท)	47,786	59,605	102,346	114,009	138,252	32.28
ลำไย	ผลผลิต	(ล้านตัน)	1.20	1.25	1.18	1.18	1.57	7.90
	ราคา	(บาท/ตัน)	22,346.48	26,721.43	26,309.79	22,280.87	21,645.65	-0.03
	มูลค่า	(ล้านบาท)	26,834	33,306	30,950	26,347	33,921	7.73
สุกร	ผลผลิต	(ล้านตัว)	19.76	20.80	20.48	22.05	19.27	-0.30
		(ล้านตัน)	1.98	2.08	2.05	2.21	1.93	-0.31
	ราคา	(บาท/ตัน)	59,009.11	55,680.96	66,515.83	71,867.43	73,138.13	5.91
	มูลค่า	(ล้านบาท)	116,631	115,832	136,253	158,473	140,946	5.55
ไก่เนื้อ	ผลผลิต	(ล้านตัว)	1,488.06	1,503.35	1,713.38	1,957.87	1,931.46	6.98
		(ล้านตัน)	2.98	3.01	3.43	3.92	3.86	6.93
	ราคา	(บาท/ตัน)	37,284.52	34,397.41	36,850.94	35,439.55	34,868.99	-1.51
	มูลค่า	(ล้านบาท)	110,963	103,423	126,280	138,772	134,696	5.57
กุ้งขาวแวนนาไม	ผลผลิต	(ล้านตัน)	0.35	0.36	0.38	0.37	0.37	1.45
	ราคา	(บาท/ตัน)	185,083.33	151,250.00	144,250.00	140,083.33	140,083.33	-6.45
	มูลค่า	(ล้านบาท)	63,981	54,053	54,468	52,203	51,779	-4.93

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(1.4) รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร

(1.4.1) รายได้เงินสดของครัวเรือนเกษตรกร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ รายได้เงินสดทางการเกษตรและรายได้เงินสดนอกการเกษตร โดยรายได้เงินสดของครัวเรือนเกษตรกร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 370,040 บาทต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2560/61 เป็น 397,218 บาทต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2563/64 ซึ่งรายได้เงินสดของครัวเรือนเกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นรายได้จากนอกการเกษตร โดยรายได้เงินสดทางการเกษตรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 มาจากการขายผลผลิตทางพืช ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 มาจากการขายผลผลิตทางปศุสัตว์ ประมงเพาะเลี้ยง และอื่น ๆ โดยในปีเพาะปลูก 2560/61-2563/64 รายได้เงินสดทางการเกษตรลดลงจาก 197,373 บาทต่อครัวเรือน เป็น 187,081 บาทต่อครัวเรือน ส่วนรายได้เงินสดนอกการเกษตร ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากเงินเดือน ค่าจ้างจากการรับจ้างนอกการเกษตร การนำเครื่องมือและพาหนะไปรับจ้าง ลูกหลานส่งเงินมาให้ ฯลฯ ในปีเพาะปลูก 2560/61-2563/64 เพิ่มขึ้นจาก 172,667 บาทต่อครัวเรือน เป็น 210,137 บาทต่อครัวเรือน

(1.4.2) รายจ่ายเงินสดของครัวเรือนเกษตรกร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรและรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร โดยรายจ่ายเงินสดของครัวเรือนเกษตรกร มีแนวโน้มลดลงจาก 297,984 บาทต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2560/61 เป็น 280,693 บาทต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2563/64 ซึ่งรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนมีสัดส่วนที่ต่ำกว่ารายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายเงินสดทั้งหมดของครัวเรือน โดยรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกพืช เช่น ค่าพันธุ์ สารเคมีเกษตร ปุ๋ย น้ำมันเชื้อเพลิง และค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น

คิดเป็นประมาณร้อยละ 70 ของรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรทั้งหมด โดยปีเพาะปลูก 2560/61-2563/64 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรลดลงจาก 122,890 บาทต่อครัวเรือน เป็น 108,759 บาทต่อครัวเรือน ส่วนรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตรเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการอุปโภค บริโภค และอื่น ๆ เช่น ค่าอาหาร เครื่องดื่ม ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ของใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าสาธารณูปโภค ค่ารักษาพยาบาล ค่าเลี้ยงชีพ/บันเทิง ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน ค่าดอกเบี้ยเงินกู้และเงินผ่อน โดยในปีเพาะปลูก 2560/61-2563/64 รายจ่ายเงินสดนอกการเกษตรลดลงจาก 175,094 บาทต่อครัวเรือน เป็น 171,933 บาทต่อครัวเรือน

(1.4.3) รายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตร หมายถึง รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร รวมกับรายได้เงินสดนอกการเกษตร ซึ่งรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตร ในปีเพาะปลูก 2560/61 อยู่ที่ 247,150 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นเป็น 288,459 บาทต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2563/64 โดยสัดส่วน รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตร มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 27 ในช่วงเวลาเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้เงินสดนอกการเกษตรของ ครัวเรือน เป็นแหล่งรายได้สำคัญที่ทำให้มีเงินใช้จ่ายในครัวเรือน และสามารถชำระหนี้ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นมากได้

(1.4.4) หนี้สินและทรัพย์สินเกษตรกรปลายปี ครัวเรือนเกษตรมีแนวโน้มเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปีเพาะปลูก 2560/61 ครัวเรือนเกษตรมีหนี้สินปลายปีเฉลี่ย 150,636 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้น เป็น 225,051 บาทต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2563/64 โดยเป็นเงินกู้ระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่ใช้เพื่อการลงทุนของทรัพย์สินเกษตร ข้อปัจจัยการผลิตซึ่งมีราคาสูงขึ้น และหนี้จากการ ใช้จ่ายในครัวเรือนเกษตรเอง โดยในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐได้มีนโยบายให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนใน ระบบ เพื่อลดปัญหาหนี้ในระบบ รวมถึงการนำเม็ดเงินลงสู่ชุมชนเพื่อสร้างโอกาสของการเพิ่มรายได้ สำหรับ ทรัพย์สินเกษตรของครัวเรือนที่บ่งชี้ถึงการครอบครองปัจจัยการผลิตของครัวเรือน เช่น ที่ดินทำการเกษตร เครื่องมือ เครื่องจักร เงินทุน ฯลฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยในปีเพาะปลูก 2560/61 เกษตรกรมีทรัพย์สิน เกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 2,608,844 บาท เพิ่มขึ้น 3,369,217 บาท ในปีเพาะปลูก 2563/64

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินเกษตรกร พบว่า ครัวเรือนเกษตร มีสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินเกษตรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.77 ในปีเพาะปลูก 2560/61 เป็นร้อยละ 6.68 ในปี เพาะปลูก 2563/64 แสดงถึงภาระหนี้สินที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นมากกว่าการครอบครองทรัพย์สินเกษตรของครัวเรือน

ตารางที่ 4 รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2560/61-2563/64

หน่วย: บาท/ครัวเรือน

รายการ	ปี 2560/61	ปี 2561/62	ปี 2562/63	ปี 2563/64
1. รายได้	370,040	394,911	390,376	397,218
1.1 รายได้เงินสดทางการเกษตร	197,373	204,066	184,409	187,081
1) รายได้เงินสดเกษตรทางพืช	145,969	154,675	136,355	150,225
2) รายได้เงินสดเกษตรทางสัตว์	47,279	43,308	43,686	31,639
3) รายได้เงินสดเกษตรอื่นๆ	4,125	6,083	4,369	5,218

รายการ	ปี 2560/61	ปี 2561/62	ปี 2562/63	ปี 2563/64
1.2 รายได้เงินสดนอกการเกษตร	172,667	190,845	205,967	210,137
2. รายจ่าย	297,984	307,496	275,935	280,693
2.1 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร	122,890	125,462	104,924	108,759
1) รายจ่ายเงินสดเกษตรทางพืช	79,094	82,116	67,182	76,051
2) รายจ่ายเงินสดเกษตรทางสัตว์	29,789	29,381	21,487	17,353
3) รายจ่ายเงินสดเกษตรอื่นๆ	14,008	13,965	16,255	15,356
2.2 รายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร	175,094	182,034	171,011	171,933
3. รายได้เงินสดสุทธิ				
3.1 รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร	74,483	78,604	79,486	78,322
3.2 รายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตร	247,150	269,449	285,453	288,459
3.3 เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้	72,056	87,415	114,442	116,525
4. หนี้สินและทรัพย์สินปลายปี				
4.1 หนี้สินปลายปี	150,636	221,490	225,090	225,051
4.2 ทรัพย์สินเกษตรปลายปี	2,608,844	2,701,807	2,916,501	3,369,217
4.3 สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินเกษตร (ร้อยละ)	5.77	8.20	7.72	6.68

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(1.5) การค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ

(1.5.1) การส่งออก ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าทั้งหมดในปี 2560 คิดเป็นมูลค่า 7,996,159 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 8,536,631 ล้านบาท ในปี 2564 เนื่องจากเศรษฐกิจโลกฟื้นตัวดีขึ้น ส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยในปี 2560 มีมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เท่ากับ 1,435,180 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,497,813 ล้านบาท ในปี 2564 แสดงให้เห็นว่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกเพิ่มขึ้น เนื่องจากสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยมีคุณภาพที่ดี เกษตรกรมีการปรับตัวด้านการผลิตเพื่อให้สินค้าตรงกับความต้องการของตลาด ประกอบกับนโยบายและมาตรการส่งเสริมด้านการส่งออกสินค้าเกษตรของทางภาครัฐ ทำให้ไทยสามารถส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มขึ้น สำหรับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ผลไม้และผลิตภัณฑ์ ยางธรรมชาติ ข้าวและผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ และเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี ขณะที่สัดส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 17.95 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 17.55 ในปี 2564

(1.5.2) การนำเข้า ประเทศไทยมีการนำเข้าสินค้าทั้งหมดในปี 2560 คิดเป็นมูลค่า 7,587,118 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 8,549,082 ล้านบาท ในปี 2564 โดยมีมูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เท่ากับ 508,902 ล้านบาท ในปี 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 602,305 ล้านบาท ในปี 2564 โดยสินค้าที่นำเข้าส่วนใหญ่ เช่น ปลาและผลิตภัณฑ์ พืชน้ำมัน พืชอาหารและผลิตภัณฑ์ กากและเศษที่เหลือใช้ ทำอาหารสัตว์ และผลไม้และผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

(1.5.3) ดุลการค้า ประเทศไทยมีดุลการค้าเกินดุลในปี 2560 อยู่ที่ 419,148 ล้านบาท และในปี 2564 มีดุลการค้าขาดดุล 6,980 ล้านบาท เป็นผลมาจากสินค้านอกภาคเกษตรมีดุลการค้าขาดดุลอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ยังคงมีดุลการค้าเกินดุลจาก 927,859 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 896,095 ล้านบาท ในปี 2564 แสดงให้เห็นว่าตลาดต่างประเทศมีความต้องการสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 5 การค้าระหว่างประเทศและดุลการค้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ปี 2560 - 2564

หน่วย: ล้านบาท

รายการ		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
มูลค่าการส่งออก	รวม	7,996,159	8,085,563	7,618,889	7,173,166	8,536,631
	เกษตรและผลิตภัณฑ์	1,435,180	1,406,375	1,317,926	1,290,046	1,497,813
	นอกเกษตร	6,560,979	6,679,188	6,300,963	5,883,120	7,038,818
มูลค่าสินค้าส่งกลับ ออกนอกประเทศ	รวม	10,107	7,878	9,512	5,328	5,471
	เกษตรและผลิตภัณฑ์	1,581	729	680	432	587
	นอกเกษตร	8,526	7,149	8,832	4,896	4,884
มูลค่าการนำเข้า	รวม	7,587,118	8,098,098	7,425,649	6,502,407	8,549,082
	เกษตรและผลิตภัณฑ์	508,902	514,692	510,904	525,163	602,305
	นอกเกษตร	7,078,216	7,583,406	6,914,745	5,977,244	7,946,777
ดุลการค้า	รวม	419,148	-4,657	202,752	676,087	-6,980
	เกษตรและผลิตภัณฑ์	927,859	892,412	807,702	765,315	896,095
	นอกเกษตร	-508,711	-897,069	-604,950	-89,228	-903,075

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 6 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ปี 2560 - 2564

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
ผลไม้และผลิตภัณฑ์	142,966	142,328	167,330	182,359	252,247
ยางธรรมชาติ	287,688	225,106	190,639	181,989	246,910
ข้าวและผลิตภัณฑ์	193,759	201,237	151,052	137,937	130,700
มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	93,792	98,647	79,829	82,346	121,814
เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์	96,025	100,398	105,029	103,892	102,527

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
อื่น ๆ	620,950	638,659	624,047	601,523	643,615
รวม	1,435,180	1,406,375	1,317,926	1,290,046	1,497,813

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7 มูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ปี 2560 - 2564

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
ปลาและผลิตภัณฑ์	92,730	96,512	90,445	89,048	88,892
พืชน้ำมัน	43,904	41,017	43,257	55,117	77,149
พืชอาหารและผลิตภัณฑ์	51,938	54,310	60,751	68,807	76,575
กากและเศษที่เหลือใช้ทำอาหารสัตว์	62,906	65,558	62,726	55,111	69,152
ผลไม้และผลิตภัณฑ์	36,784	33,663	34,070	40,285	42,026
อื่น ๆ	220,640	223,632	219,655	216,795	248,511
รวม	508,902	514,692	510,904	525,163	602,305

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

(2) ด้านปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

(2.1) ที่ดินทางการเกษตร

ความต้องการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการเกษตรและด้านอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ทรัพยากรที่ดินมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน การเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฯลฯ ดังนั้น จึงมีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อวิเคราะห์และวางแผนด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร โดยได้นำแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ที่รวบรวมข้อมูลภูมิศาสตร์และข้อมูลเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่สำคัญ มาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและใช้ทรัพยากรที่ดินทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงสู่การทำเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) ซึ่งจะส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรต่อไป สำหรับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร พบว่า ในช่วงปี 2560 - 2563 ประเทศไทยมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 149 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 46 ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ 324 ล้านไร่

เมื่อพิจารณาพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทาน พบว่า ในปี 2563 มีพื้นที่ในเขตชลประทาน 34.94 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 23.41 ของเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งหมด และพื้นที่นอกเขตชลประทาน 114.31 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 76.59 ของเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งหมด หากพิจารณาตามลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตร พบว่า ในปี 2563 เกษตรกรมีลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตร ประกอบด้วย (1) เนื้อที่ของตนเอง 71.60 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.97

ของเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งหมด (2) เนื้อที่ของผู้อื่น 29.97 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.08 ของเนื้อที่
ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งหมด และ (3) เนื้อที่ได้รับการจัดสรร ได้ทำฟรี หรืออื่น ๆ 47.68 ล้านไร่
คิดเป็นร้อยละ 31.95 ของเนื้อที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งหมด สำหรับสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดิน
จำแนกตามลักษณะการทำเกษตร ประกอบด้วย (1) ที่นา 69.07 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.28 (2) ที่สวนไม้ผลและ
ไม้ยืนต้น 38.52 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.81 (3) ที่พืชไร่ 31.28 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.96 (4) สวนผัก ไม้ดอก
ไม้ประดับ 1.57 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.05 และ (5) เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรอื่น 8.81 ล้านไร่
คิดเป็นร้อยละ 5.90

ตารางที่ 8 การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร ปี 2560 - 2563

รายการ	ปี 2560		ปี 2561		ปี 2562		ปี 2563		อัตราการ เปลี่ยนแปลง เฉลี่ย (ร้อยละ)
	ล้านไร่	ร้อยละ	ล้านไร่	ร้อยละ	ล้านไร่	ร้อยละ	ล้านไร่	ร้อยละ	
เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทาง การเกษตร	149.25	100	149.24	100	149.25	100	149.25	100	0.00
- ในเขตชลประทาน	35.01	23.46	33.53	22.47	34.59	23.18	34.94	23.41	-0.02
- นอกเขตชลประทาน	114.24	76.54	115.71	77.53	114.66	76.82	114.31	76.59	0.03
ขนาดของฟาร์ม (ไร่/ครัวเรือน)	23.61	-	24.48	-	24.16	-	22.49	-	-1.51
ลักษณะการถือครองที่ดินทาง การเกษตร	149.25	100	149.24	100	149.25	100	149.25	100	0.00
- เนื้อที่ของตนเอง	71.59	47.97	71.58	47.96	71.59	47.97	71.60	47.97	0.003
- เนื้อที่ของผู้อื่น	29.99	20.09	29.98	20.09	29.98	20.09	29.97	20.08	-0.02
- เนื้อที่ได้รับการจัดสรร/ฟรี/ อื่นๆ	47.67	31.94	47.68	31.95	47.68	31.95	47.68	31.95	0.01
สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดิน	149.25	100	149.24	100	149.25	100	149.25	100	0.00
- ที่นา	68.73	46.05	68.72	46.05	68.72	46.04	69.07	46.28	0.16
- ที่พืชไร่	30.73	20.59	30.73	20.59	30.74	20.60	31.28	20.96	0.60
- ที่สวนไม้ผลและไม้ยืนต้น	36.93	24.74	36.93	24.75	36.94	24.75	38.52	25.81	1.43
- สวนผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ	1.40	0.94	1.40	0.94	1.40	0.94	1.57	1.05	4.05
- เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทาง การเกษตรอื่น	11.46	7.68	11.46	7.68	11.45	7.67	8.81	5.90	-7.71

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(2.2) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ส่งผลให้ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม ซึ่งคาดว่า

อนาคตจะมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทยที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ประกอบกับความต้องการใช้น้ำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ประเทศไทยเกิดภาวะขาดแคลนน้ำในระยะยาว

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการสำรวจความต้องการบริโภคน้ำตามพื้นที่ที่แตกต่างกันทั่วประเทศ ทั้งในพื้นที่น้ำแล้ง พื้นที่น้ำมาก และพื้นที่ส่งน้ำเข้าไปไม่ถึง และได้บูรณาการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรทั้งระบบ เน้นการพัฒนาแหล่งน้ำด้านการเกษตร โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำ โครงการสระเก็บน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตรผสมผสาน การขุดฝายทดน้ำ คลองส่งน้ำและท่อระบายน้ำ รวมถึงโครงการแก้ปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมในแต่ละพื้นที่

ในปี 2564 มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 149,222 ไร่ ทำให้มีพื้นที่ชลประทานทั้งหมด 35,204,542 ไร่ ประกอบด้วย โครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลาง 25,898,132 ไร่ โครงการชลประทานขนาดเล็ก สูบน้ำด้วยไฟฟ้าและแก้มลิง 9,306,410 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ชลประทาน ปี 2560 - 2564

หน่วย : ไร่

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
1. พื้นที่ชลประทานที่เพิ่มขึ้น	195,259	274,824	238,897	176,968	149,222
1.1 โครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลาง	118,080	103,531	76,875	58,250	40,939
1.2 โครงการชลประทานขนาดเล็ก+สูบน้ำด้วยไฟฟ้า+แก้มลิง	77,179	171,293	162,022	118,718	108,283
2. พื้นที่ชลประทานรวม	30,925,901	31,200,725	31,439,622	34,765,010	35,204,542
2.1 โครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลาง	24,778,520	24,882,051	24,958,926	25,728,928	25,898,132
2.2 โครงการชลประทานขนาดเล็ก+สูบน้ำด้วยไฟฟ้า+แก้มลิง	6,147,381	6,318,674	6,480,696	9,036,082	9,306,410

ที่มา: กรมชลประทาน

(2.3) ประชากรและแรงงานภาคเกษตร

ประชากรภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 25.04 ล้านคน ในปี 2560 เป็น 24.76 ล้านคน ในปี 2563 ขณะที่แรงงานภาคเกษตร (อายุ 15 – 64 ปี) มีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน โดยลดลงจาก 19.32 ล้านคน ในปี 2560 หรือร้อยละ 52.73 ของแรงงานทั้งหมด เหลือ 17.78 ล้านคน ในปี 2563 หรือร้อยละ 46.09 ของแรงงานทั้งหมด ปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน เนื่องจากภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นการทำงานแบบฤดูกาล ไม่มีสวัสดิการและความคุ้มครองแรงงาน จึงเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้แรงงานภาคเกษตรมีการเคลื่อนย้ายสู่นอกภาคเกษตร ทั้งในรูปการเคลื่อนย้ายแบบชั่วคราวและถาวร ประกอบกับปัจจุบันอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรเพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายมากขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาภัยธรรมชาติที่มีผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือน ทำให้เกษตรกรบางส่วนเคลื่อนย้ายถิ่นฐานออกนอกพื้นที่

สำหรับสมาชิกในครัวเรือนเกษตรที่มีอายุมากกว่า 64 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.99 ของสมาชิกในครัวเรือนเกษตรรวม ในปี 2560 เป็นร้อยละ 10.99 ในปี 2563 ซึ่งผู้ที่อายุเกินกว่า 64 ปี จะไม่ถูกนับเป็นแรงงานภาคเกษตร ข้อมูลนี้แสดงถึงจำนวนผู้สูงอายุของภาคเกษตรมีทิศทางเดียวกับประชากรของประเทศไทยที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมาชิกครัวเรือนเกษตร (อายุระหว่าง 15-64 ปี) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 69.01 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 71.95 ในปี 2563

ด้านระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร ในปี 2560 หัวหน้าครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.65 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย แต่สัดส่วนดังกล่าว มีแนวโน้มลดลงเหลือร้อยละ 48.31 ในปี 2563 โดยหัวหน้าครัวเรือนเกษตรมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีว และอุดมศึกษา เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.80 6.50 และ 6.80 ตามลำดับ สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการให้ประชากรมีความรู้ขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้น ซึ่งในระยะที่ผ่านมาภาครัฐได้จัดทำแผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้สมาชิกในครัวเรือนเกษตรได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและยังอยู่ใน ภาคเกษตร เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรส่วนหนึ่ง โดยจัดทำโครงการฝึกอาชีพและถ่ายทอด เทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร เน้นการอบรมวิชาชีพตามความต้องการของเกษตรกรเพื่อพัฒนาทักษะในการประกอบ อาชีพเกษตรกรรม สร้างรายได้และโอกาสในการศึกษาให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 10 ประชากรและแรงงานภาคเกษตร ปี 2560 - 2564

หน่วย : ล้านคน

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
ประชากรรวม ^{1/}	62.31	62.83	64.08	65.13	66.17
ประชากรภาคเกษตร ^{3/}	25.04	22.72	23.69	24.76	
สัดส่วน (ร้อยละ)	40.19	36.16	36.97	38.02	
ประชากรนอกภาคเกษตร ^{3/}	37.27	40.11	40.39	40.37	
สัดส่วน (ร้อยละ)	59.81	63.84	63.03	61.98	
แรงงานรวม ^{2/}	36.64	36.24	38.92	38.58	38.64
แรงงานภาคเกษตร ^{3/}	19.32	15.84	16.98	17.78	
สัดส่วน (ร้อยละ)	52.73	43.71	43.62	46.09	
แรงงานนอกภาคเกษตร (ล้านคน) ^{3/}	17.32	20.40	21.94	20.79	
สัดส่วน (ร้อยละ)	47.27	56.29	56.38	53.91	
สมาชิกในครัวเรือนเกษตร (ร้อยละ) ^{3/}					
- อายุ น้อยกว่า 15 ปี	24.00	21.15	18.68	17.06	
- อายุ ระหว่าง 15 - 64 ปี	69.01	69.75	71.38	71.95	
- อายุ มากกว่า 64 ปี ขึ้นไป	6.99	9.10	9.94	10.99	
ระดับการศึกษา (ร้อยละ) ^{3/}					
- ไม่รู้หนังสือ	9.03	8.75	6.80	5.25	

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
- ประถมศึกษาตอนต้นและ ประถมศึกษาตอนปลาย	65.65	60.77	57.44	48.31	
- มัธยมศึกษาตอนต้น	11.15	11.76	12.32	12.62	
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	5.85	8.05	10.29	11.80	
- อาชีวะ	3.36	4.59	5.69	6.50	
- อุดมศึกษา	2.05	3.42	5.07	6.80	
- อื่นๆ	2.90	2.76	2.39	8.72	

ที่มา: 1/ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2/ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(2.4) ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตร

(2.4.1) ปุ๋ยเคมี การนำเข้าปุ๋ยเคมีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากปุ๋ยเคมีเป็นปัจจัยการผลิตหลักของภาคเกษตรไทยและของโลก รวมถึงการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ เช่น การประกันรายได้เกษตรกรในพืชเศรษฐกิจสำคัญ จูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่การเพาะปลูก ส่งผลให้มีความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2564 มีมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมี 73,841 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีมูลค่าการนำเข้า 58,977 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.07 ต่อปี สำหรับการส่งออกปุ๋ยเคมีในปี 2564 มีมูลค่าการส่งออกปุ๋ยเคมี 9,036 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีมูลค่าการส่งออก 6,823 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.22 ต่อปี

(2.4.2) ปุ๋ยอินทรีย์ การนำเข้าปุ๋ยอินทรีย์มีมูลค่าค่อนข้างน้อยมากเมื่อเทียบกับการนำเข้าปุ๋ยเคมี โดยในปี 2560-2564 การนำเข้าปุ๋ยอินทรีย์มีมูลค่าอยู่ในช่วง 10-22 ล้านบาท สำหรับการส่งออกปุ๋ยอินทรีย์ มีมูลค่าอยู่ในช่วง 101-229 ล้านบาท

(2.4.3) สารเคมีทางการเกษตร มูลค่าการนำเข้าสารเคมีเกษตรมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.62 ต่อปี โดยปี 2560 มีมูลค่าการนำเข้าสารเคมี 23,678 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 27,098 ล้านบาท ในปี 2564 ตามแนวโน้มการเพาะปลูกที่เพิ่มขึ้น โดยการนำเข้าสารเคมีส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากจีน รองลงมา ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย เยอรมนี และมาเลเซีย ตามลำดับ สำหรับมูลค่าการส่งออกสารเคมีเกษตรมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.45 ต่อปี โดยปี 2560 ที่มีมูลค่าการส่งออก 6,699 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 7,828 ล้านบาท ในปี 2564 โดยเป็นการส่งออกไปยังประเทศเวียดนาม จีน มาเลเซีย อินเดีย และฟิลิปปินส์ เป็นหลัก

ตารางที่ 11 มูลค่าการนำเข้าและส่งออกปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรของประเทศไทย ปี 2560 - 2564

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละ)
ปุ๋ยเคมี						
มูลค่าการนำเข้า	58,977	56,069	52,618	47,868	73,841	9.07
มูลค่าการส่งออก	6,823	8,044	5,968	5,610	9,036	14.22
ปุ๋ยอินทรีย์						
มูลค่าการนำเข้า	15	22	21	10	20	3.75
มูลค่าการส่งออก	212	229	188	101	169	-6.65
สารเคมีทางการเกษตร						
มูลค่าการนำเข้า	23,678	25,863	22,008	20,326	27,098	8.62
มูลค่าการส่งออก	6,699	7,339	7,866	7,001	7,828	5.45

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

(2.5) เครื่องจักรกลทางการเกษตร

การทำเกษตรของไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากแบบดั้งเดิมมาเป็นเชิงพาณิชย์และใช้เครื่องจักรกลมากขึ้น เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร อัตราค่าจ้างแรงงานภาคเกษตรสูงขึ้น และปัญหาสภาพอากาศที่แปรปรวน ทำให้มีนโยบายส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและอุปกรณ์การเกษตรทดแทนแรงงานภาคเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการผลิตที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของตลาด โดยนำเครื่องจักรกลการเกษตรมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร จะเห็นได้จากมูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรกลทางการเกษตรในช่วงปี 2560 - 2564 มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 18.07 ต่อปี โดยปี 2560 มีมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 25,901 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 32,647 ล้านบาท ในปี 2564 สำหรับการส่งออกเครื่องจักรกลทางการเกษตรมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.28 ต่อปี โดยปี 2560 ที่มีมูลค่าการส่งออก 32,939 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 41,304 ล้านบาท ในปี 2564

ตารางที่ 12 มูลค่าการนำเข้าและส่งออกเครื่องจักรกลทางการเกษตรของประเทศไทย ปี 2560 - 2564

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละ)
มูลค่าการนำเข้า	25,901	24,512	24,223	19,159	32,647	18.07
มูลค่าการส่งออก	32,939	33,861	32,124	33,127	41,304	12.28

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

1.2) ผลการพัฒนากาเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ประเมินผลการพัฒนากาเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ผลการดำเนินงานภาพรวมของแผนพัฒนากาเกษตร

ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแผนพัฒนากาเกษตร ในปี 2560 - 2564 มีดังนี้

(1.1) ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ในปี 2560 - 2562 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าเพิ่มขึ้นจากระดับ 78.94 ในปี 2560 เป็นระดับ 81.39 ในปี 2562 อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 ไม่สามารถรายงานผลได้ เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ประสบปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณดัชนีความผาสุกของเกษตรกร สำหรับปี 2564 มีค่าอยู่ที่ระดับ 80.10 ซึ่งเป็นการพัฒนาอยู่ในระดับดี ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับ 85 ในปี 2564

(1.2) รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร ในปี 2560 - 2563 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 อยู่ที่ 79,486 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดให้เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2564 โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผล คือ การดำเนินนโยบายของภาครัฐ ทั้งการส่งเสริมการทำเกษตรในรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร การยกระดับมาตรฐานการเกษตรสู่ความยั่งยืน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ยกย่องการผลิตสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

(1.3) เศรษฐกิจภาคเกษตร ในปี 2560 - 2564 ค่อนข้างผันผวน โดยในปี 2560 - 2561 เศรษฐกิจภาคเกษตรเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 4.8 และ 6.1 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เศรษฐกิจภาคเกษตรเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี ส่วนในปี 2562-2564 อยู่ที่ร้อยละ -0.9 -3.5 และ 1.4 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมาย เนื่องจากปัจจัยลบในเรื่องภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคแมลงศัตรูพืชในช่วงปี 2562 และในปี 2563 เกิดสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลก รวมถึงเศรษฐกิจโลกชะลอตัว

(1.4) จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรถูกนำไปใช้ประโยชน์ ในช่วงปี 2560 - 2563 พบว่า ปี 2561 เป็นปีเดียวที่จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.24 ขณะที่ปีอื่น ๆ มีทิศทางเป็นลบ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี

(1.5) ทรัพยากรการเกษตรได้รับการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนเพิ่มขึ้น

(1.5.1) พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน ประกอบด้วย การทำเกษตรในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร และเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและความปลอดภัยอาหาร สร้างความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของเกษตรกรและผู้บริโภค โดยในปี 2560 มีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน 1,080,343 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 4,379,887 ไร่

ในปี 2563 ทั้งนี้ คาดว่าจะบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นเป็น 5,000,000 ไร่ ในปี 2564

(1.5.2) พื้นที่ดินได้รับการจัดการและฟื้นฟู โดยในปี 2560 พื้นที่ดินได้รับการจัดการและฟื้นฟู อยู่ที่ 2.63 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 10.11 ล้านไร่ ในปี 2563 ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้พื้นที่ดินได้รับการจัดการและฟื้นฟู 12.50 ล้านไร่ ในปี 2564

(1.5.3) พื้นที่ชลประทาน ในปี 2560 - 2563 เพิ่มขึ้นอยู่ในช่วง 176,968-274,824 ไร่ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าปีละ 350,000 ไร่

ตารางที่ 13 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ผลการดำเนินงาน
ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร เพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับ 85 ในปี 2564	78.94	80.29	81.39	-	81.10	ไม่บรรลุเป้าหมาย
เกษตรกรรมมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2564	58,975	74,483	78,604	79,486		บรรลุเป้าหมาย
เศรษฐกิจภาคเกษตรเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี	4.8	6.1	-0.9	-3.5	1.4	บรรลุเป้าหมายในปี 2560 และปี 2561
จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี	-8.41	6.24	-3.34	-0.04		ไม่บรรลุเป้าหมาย
ทรัพยากรการเกษตรได้รับการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนเพิ่มขึ้น - พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน เพิ่มขึ้นเป็น 5,000,000 ไร่ ในปี 2564 - พื้นที่ดินได้รับการจัดการ และฟื้นฟู 12.50 ล้านไร่ ในปี 2564 - พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าปีละ 350,000 ไร่	1,080,343 2.63 195,259	2,101,462 5.29 274,824	3,233,711 7.77 238,897	4,379,887 10.11 176,968		คาดว่าจะบรรลุเป้าหมาย ไม่บรรลุเป้าหมาย ไม่บรรลุเป้าหมาย

(2) ผลการดำเนินงานรายยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นคง สามารถพัฒนาอาชีพเกษตร สร้างรายได้และมีความภาคภูมิใจ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร มีอาชีพ รวมถึงพัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในด้านความมั่นคงทางการเกษตร

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1) เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาทต่อครัวเรือน ภายในปี 2564 ซึ่งในปี 2560 - 2563 รายได้สุทธิทางการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นจาก 58,975 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2560 เป็น 79,486 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2563 ซึ่งบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นเป็น 5,000,000 ไร่ ในปี 2564 โดยในปี 2560 มีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน อยู่ที่ 1,080,343 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 4,379,887 ไร่ ในปี 2563 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเป้าหมายใน แผนพัฒนาการเกษตรฯ ฉบับที่ 12 มีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมาย

3) รักษามาตรฐานระดับความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพ และปริมาณธุรกิจของ สถาบันเกษตรกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

3.1 สหกรณ์การเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และระดับชั้น 2 อยู่ที่ร้อยละ 90 ภายในปี 2564 โดยในปี 2560 - 2563 สหกรณ์การเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และระดับชั้น 2 อยู่ในช่วงร้อยละ 90.92 - 94.49 ซึ่งบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 ปริมาณธุรกิจของสถาบันเกษตรกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี 2561 - 2562 ลดลง ร้อยละ 3.03 และ 3.28 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขณะที่ปี 2563 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.24 สูง กว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1) การขยายผลการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการส่งเสริม การทำ เกษตรกรรมยั่งยืนให้เห็นผลในทางปฏิบัติ ควรเป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่ และความพร้อมของเกษตรกร

2) การพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer ภาครัฐควรดำเนินการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง สร้าง ความเข้าใจให้กับเกษตรกรโดยการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เร่งรัดการสร้าง Young Smart Farmer เข้าสู่ การทำเกษตรเชิงธุรกิจ นำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ทดแทนแรงงาน รวมทั้งปลูกฝังให้เกษตรกรรุ่นใหม่เห็น คุณค่าและควมมีเกียรติของอาชีพเกษตรกร

3) สหกรณ์ที่ไม่ผ่านมาตรฐานการประเมินสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ ควรพิจารณาแนวทางส่งเสริม/สนับสนุนให้สหกรณ์มีการพัฒนาศักยภาพ เพื่อยกระดับให้เป็นสถาบันเกษตรกร ที่มีความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน
มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิต การค้า และการแปรรูปสินค้าเกษตรที่สำคัญ
ของภูมิภาคอาเซียน สนับสนุนกระบวนการผลิต การแปรรูป การตลาดสินค้าเกษตรไปสู่คุณภาพและมาตรฐาน
สินค้าปลอดภัย และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตร

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1) อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5
ต่อปี โดยในปี 2561 - 2563 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ลดลงร้อยละ 2.01 6.29 และ 2.21
ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) จำนวนฟาร์ม/โรงงานที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งตามเป้าหมายของแผนฯ
กำหนดคุณภาพมาตรฐานสินค้าเพิ่มขึ้น โดยมีแปลง/ฟาร์มที่ทำการผลิตพืช ประมง และปศุสัตว์ ผ่านการตรวจ
รับรองมาตรฐานร้อยละ 85 มีโรงงาน/สถานประกอบการที่ได้รับการตรวจรับรองมาตรฐาน ร้อยละ 40.00 ทั้งนี้
ในปี 2560 - 2563 มีเฉพาะข้อมูลจำนวนแปลง/ฟาร์ม/สถานประกอบการที่ได้รับการตรวจรับรอง แต่ไม่มีผลที่
ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม
มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรแบบบูรณาการร่วมกัน ทั้ง
ของภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร ผลักดันให้นำผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม
ด้านการเกษตรไปใช้ ประโยชน์และเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1) งบประมาณด้านงานวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น
ร้อยละ 5 ต่อปี โดยในปี 2560 - 2561 งบประมาณด้านงานวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้าน
การเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.80 และ 6.24 ตามลำดับ ขณะที่ในปี 2562 - 2563 ลดลงร้อยละ 6.59 และ
21.81 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) ผลงานวิจัยเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรที่นำไปใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น
ร้อยละ 5 ต่อปี โดยในปี 2560 ผลงานวิจัยเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรที่นำไปใช้ประโยชน์ได้
ลดลงร้อยละ 8.41 ขณะที่ในปี 2561 - 2562 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.24 และ 3.34 ตามลำดับ และกลับมาลดลง
ร้อยละ 0.04 ในปี 2563

3) มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร และถูกนำไปประยุกต์ใช้เพิ่มขึ้นร้อยละ
5 ต่อปี โดยในปี 2560 - 2561 มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร และถูกนำไป
ประยุกต์ใช้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.75 และ 16.75 ตามลำดับ ขณะที่ในปี 2562 - 2563 ลดลงร้อยละ 21.18 และ
21.01 ตามลำดับ

4) เกษตรกรและผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางของระบบสารสนเทศการเกษตร
เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 10 ต่อปี โดยในปี 2560 - 2563 เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.69 5.22 20.01 และ 5.33
ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1) การศึกษาวิจัย

1.1) การวิจัยยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน จึงควรกำหนดประเด็นวิจัยเฉพาะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยระดมความคิดเห็นและระดมนักวิจัยจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่จะวิจัย

1.2) ควรเสริมสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ (Collaborative Partnership) ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ทบทวนและปรับปรุงแนวทางการจัดระบบประมาณการวิจัยของหน่วยงาน จัดสรรทุนวิจัย ให้มีความคล่องตัว รวดเร็ว และต่อเนื่องมากขึ้น

1.3) ควรสนับสนุนการสร้างนักวิจัยด้านการเกษตรรุ่นใหม่ และพัฒนานักวิจัยในปัจจุบันให้มีความรู้สมัยใหม่และคิดเชิงระบบให้มากขึ้น

1.4) ควรเร่งรัดการขอรับรองมาตรฐานงานวิจัยให้มีความรวดเร็วมากขึ้น เพื่อผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น

2) การพัฒนานวัตกรรม

2.1) ควรพัฒนานวัตกรรมการเกษตรให้เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงได้ง่าย เกษตรกรสามารถสร้าง ประกอบและบำรุงรักษาได้ด้วยตนเอง และใช้วัสดุที่สามารถหาซื้อได้ในท้องถิ่น

2.2) ขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการสร้างผลงานนวัตกรรมต้นแบบ

2.3) ควรมีการศึกษาและสำรวจข้อมูลความต้องการด้านนวัตกรรม เครื่องมือ เทคโนโลยีการเกษตรที่เกษตรกรต้องการรับการสนับสนุน

2.4) ควรส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการผลิตและการบริการ ผลักดันให้ทุกภาคส่วนนำผลงานวิจัย องค์ความรู้นวัตกรรม และเทคโนโลยี จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืนทั้งในแง่ของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1) พื้นที่ดินได้รับการจัดการและฟื้นฟู 12.50 ล้านไร่ ในปี 2564 ฟื้นฟู โดยในปี 2560 พื้นที่ดินได้รับการจัดการและฟื้นฟูอยู่ที่ 2.63 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 10.11 ล้านไร่ ในปี 2563 ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด

2) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำในไร่นาปีละไม่น้อยกว่า 45,000 แห่ง โดยในปี 2560 - 2561 มีการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำในไร่นาอยู่ที่ 46,967 และ 54,713 แห่ง ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด ขณะที่ปี 2562-2563 อยู่ที่ 38,314 และ 40,000 แห่ง ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด

3) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำปีละไม่น้อยกว่า 300 แห่ง โดยในปี 2560 - 2562 มีการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำอยู่ที่ 375 1,306 และ 355 แห่ง ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด ขณะที่ปี 2563 อยู่ที่ 178 แห่ง ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด

4) พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าปีละ 350,000 ไร่ โดยในปี 2560 - 2563 เพิ่มขึ้นอยู่ในช่วง 176,968 - 274,824 ไร่ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการบริหารจัดการแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นพัฒนาพื้นที่ขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งสร้างหรือพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนประเภทอื่นทดแทน เช่น การขุดเจาะน้ำบาดาล แหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นา

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ การกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานแบบธรรมชาติ ทดแทนการใช้สารเคมี สารกำจัดศัตรูพืช

3) ควรมีมาตรการส่งเสริมการย่อยสลายเศษวัสดุในแปลง หรือนำมาทำปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน รวมถึงกำหนดมาตรการหยุดเผาในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน แบบบูรณาการทั้งด้านบุคลากรการเกษตรภาครัฐ และกระบวนการท างานให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีธรรมาภิบาล โปร่งใส และตรวจสอบได้พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้มีความทันสมัย ถูกต้อง และเป็นธรรม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1) ปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 15 ส่วนราชการ ในปี 2564 โดยในปี 2563 มีเพียง 1 ส่วนราชการ คือ กรมประมง ที่ปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการแล้วเสร็จ

2) จัดทำกฎหมายใหม่ 5 ฉบับ และปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม 12 ฉบับ ภายในปี 2564 โดยการเสนอออกกฎหมายใหม่จำนวน 5 ฉบับ และการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเดิม มีการดำเนินการ 11 ฉบับ

ข้อเสนอแนะ

1) ด้านการพัฒนาบุคลากรการเกษตร ภาครัฐควรดำเนินการในรูปแบบการจัดฝึกอบรม หรือปรับหลักสูตรเพื่อพัฒนาข้าราชการในสังกัดให้เป็นมืออาชีพตามภารกิจ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนสู่รัฐบาลดิจิทัล

2) ด้านการปรับโครงสร้างส่วนราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. และ สำนักงาน ก.พ. ควรมีความชัดเจนในเรื่องของการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ส่วนแนวทางการถ่ายโอนอัตรากำลังไปยังภูมิภาค สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงาน ก.พ. ควรพิจารณาทบทวนให้เป็นไปตามความเหมาะสม ด้านการปรับปรุงและการจัดทำร่างกฎหมาย ควรมีการกำกับ ติดตาม เร่งรัด โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบรายงาน

ผลการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรคทราบเป็นระยะ หากมีปัญหาเกี่ยวกับการร่างกฎหมายให้นำเสนอ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกระทรวงพิจารณา

ตารางที่ 14 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ผลการดำเนินงาน
ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร						
เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2564	58,975	74,483	78,604	79,486	N/A	บรรลุเป้าหมาย
พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นเป็น 5,000,000 ไร่ ในปี 2564	1,080,343	2,101,462	3,233,711	4,379,887	N/A	คาดว่าจะบรรลุเป้าหมาย
รักษามาตรฐานระดับความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร - สหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และระดับชั้น 2 อยู่ที่ร้อยละ 90 ภายในปี 2564 - ปริมาณธุรกิจของสถาบันเกษตรกร เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี	94.49 -	92.28 -3.03	94.04 -3.28	90.92 6.24	N/A N/A	บรรลุเป้าหมาย บรรลุเป้าหมายในปี 2563
ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน						
มูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5		-2.01	-6.29	-2.21	N/A	ไม่บรรลุเป้าหมาย
จำนวนฟาร์ม/โรงงานที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน					N/A	ไม่มีการรายงานผล
ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม						
งบประมาณด้านงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี	4.80	6.24	-6.59	-21.81	N/A	บรรลุเป้าหมายในปี 2561

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ผลการดำเนินงาน
ผลงานวิจัยเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรที่นำไปใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี	-8.41	6.24	-3.34	-0.44	N/A	บรรลุเป้าหมายในปี 2561
มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร และถูกนำไปประยุกต์ใช้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี	19.75	16.75	-21.18	-21.01	N/A	บรรลุเป้าหมายในปี 2560 - 2561
เกษตรกรและผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางของระบบสารสนเทศ การเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ 10 ต่อปี	10.69	5.22	20.01	5.33	N/A	บรรลุเป้าหมายในปี 2560 และ 2562
ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน						
พื้นที่ดินได้รับการจัดการและฟื้นฟู 12.50 ล้านไร่ ในปี 2564	2.63	5.29	7.77	10.11	N/A	คาดว่าจะบรรลุเป้าหมาย
พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำในไร่นา ปีละไม่น้อยกว่า 45,000 แห่ง	46,967	54,713	38,314	40,000	N/A	บรรลุเป้าหมายในปี 2560 - 2561
พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีละไม่น้อยกว่า 300 แห่ง	375	1,306	355	178	N/A	บรรลุเป้าหมายในปี 2560 - 2562
พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าปีละ 350,000 ไร่	195,259	274,824	238,897	71,792	N/A	ไม่บรรลุเป้าหมาย
ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ						
ปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 15 ส่วนราชการ ในปี 2564				1.00	N/A	ไม่บรรลุ มี กป. ที่ดำเนินได้เมื่อสิ้นสุดปี 2563
จัดทำกฎหมายใหม่ 5 ฉบับ ภายในปี 2564				5	N/A	บรรลุเป้าหมาย
ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม 12 ฉบับ ภายในปี 2564				11		ไม่บรรลุเป้าหมาย

1.3) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาคเกษตรของประเทศไทย

(1) ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีความรุนแรงและส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย เริ่มจากวิกฤติด้านสาธารณสุขที่กระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน การค้าระหว่างประเทศได้รับผลกระทบจากมาตรการปิดประเทศหรือระงับการเดินทางข้ามประเทศ ปัญหาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป มีการปรับตัวตามวิถีใหม่ ผู้บริโภคลดความเสี่ยงในการออกจากบ้าน และหันไปซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น การบริโภคจะพึ่งพาตลาดในพื้นที่และในประเทศเป็นหลัก จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคสำคัญสำหรับสินค้าเกษตร โดยด้านโอกาส เกษตรกรที่เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถใช้ประโยชน์ในการขยายตลาดใหม่ด้วยการจำหน่ายสินค้าเกษตรแบบออนไลน์ได้สะดวกยิ่งขึ้น ลดปัญหาพ่อค้าคนกลาง มีรายได้และกำไรเพิ่มขึ้น ในทางกลับกัน ยังเป็นข้อจำกัดสำหรับเกษตรกรรายย่อย และเกษตรกรสูงวัยที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ ดังนั้น การถ่ายทอดองค์ความรู้สมัยใหม่และพัฒนาทักษะให้แก่เกษตรกรรายย่อยและเกษตรกรสูงวัยอย่างเหมาะสม จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่และสามารถใช้บริการในรูปแบบต่าง ๆ ที่ภาครัฐอำนวยความสะดวกให้ นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อกระจายสินค้าเกษตรในบางพื้นที่ และไม่สามารถเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรได้สะดวกเท่าที่ควรจนเกิดการเน่าเสีย การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการเกษตรทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการต้นทุนการขนส่งและบรรจุภัณฑ์ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการกิจการเกษตร

(2) การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก

เศรษฐกิจและการค้าของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความเสี่ยงจากปัจจัยหลายประการ อาทิ การแพร่ระบาดของโควิด-19 และความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและธุรกิจที่มีการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ทำให้โซ่อุปทานโลกอยู่ในภาวะหยุดชะงัก ต้นทุนการผลิตและต้นทุนค่าขนส่งปรับตัวสูงขึ้น ราคาสินค้าโภคภัณฑ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่ความผันผวนในตลาดการเงินโลก ส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ทำให้รายได้ของประเทศผู้ส่งออกและต้นทุนของประเทศผู้นำเข้าเกิดความไม่แน่นอน และอาจทำให้ปริมาณการค้าลดลง นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนกฎกติกาด้านการค้าและการลงทุนของโลก รวมทั้งการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีไม่ใช่อภาษี (Non-Tariff Barriers : NTBs) ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเร่งปรับบทบาทและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน สำหรับประเทศไทยมีการพึ่งพาและเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น กลุ่มประเทศอาเซียน และสหภาพยุโรป เมื่อเศรษฐกิจและสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อส่งออกและการนำเข้าสินค้าและบริการ รวมถึงเศรษฐกิจในภาพรวมของไทยด้วย ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก จึงต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมและพัฒนาในทุกมิติ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการค้าของโลก เพื่อให้ไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรของไทยในอนาคต

(3) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

การพัฒนาทางเทคโนโลยีจากกระแสโลกาภิวัตน์สู่ยุคนวัตกรรม (Innovation) จนมาถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้สิ่งที่เคยเกิดขึ้นถูกทดแทนหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง หรือกล่าวได้ว่า เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption) แสดงให้เห็นถึงเทคโนโลยีที่ไร้ขีดจำกัดและมีการพัฒนาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้โลกอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) กระบวนการทำงานอัตโนมัติโดยหุ่นยนต์ (Robotic Process Automation: RPA) เพื่อทดแทนการใช้แรงงานมนุษย์ การใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ การสร้างชุมชนโลกเสมือนจริง (Metaverse) เพื่อเปิดให้ผู้คนได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ และสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เกิดจากการบูรณาการความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ควบคู่กับเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งความรู้ด้านต่าง ๆ หลากหลายสาขา เพื่อสร้างคุณค่าและก่อให้เกิดเป็นสิ่งสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกในทุกภาคส่วน รวมทั้งภาคการเกษตร ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรและนวัตกรรมมาใช้อย่างแพร่หลาย และถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตภาพ และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น รวมทั้งสินค้าใหม่ ๆ ที่ตลาดต้องการได้ เช่น การทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farm หรือ Intelligent Farm) โดยนำเทคโนโลยี Internet of Things มาใช้ในการบริหารจัดการฟาร์ม รวมถึงการจำหน่ายสินค้าเกษตรหรือบริการออนไลน์ (E-Commerce Platforms) ซึ่งเป็นทางเลือกสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงการผลิต การแปรรูป การตลาดเข้าด้วยกัน และสามารถรองรับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงการปรับเปลี่ยนไปสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ที่ให้ความสำคัญกับเงินสดน้อยลงและหันมาชำระเงินผ่านกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet) หรือการสแกน QR Code มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างเกษตรกรและผู้บริโภคเกิดขึ้นได้ง่าย เพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าสู่ผู้บริโภคได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านคนกลาง จะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่กำลังก่อให้เกิดการปฏิวัติในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(4) การเป็นสังคมผู้สูงอายุ และการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร

โครงสร้างประชากรของโลกในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยองค์การสหประชาชาติคาดว่าประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป จะเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 พันล้านคน ภายในปี 2593 ส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงในเกือบทุกประเทศ โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 และกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Aged Society) ตั้งแต่ปี 2564 ซึ่งการเป็นสังคมผู้สูงอายุเกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแพทย์ ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น ขณะที่เด็กเกิดใหม่ลดลง ส่งผลให้จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุในหลายประเทศ รวมทั้งไทย เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สำหรับผลที่ตามมาของการเป็นสังคมผู้สูงอายุ ทำให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลง เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น การลงทุนและการออมน้อยลง รายได้ประชาชาติลดลง

งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้น ขณะที่งบประมาณรายได้ลดลง และรัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณด้านสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น อีกทั้งอาจเกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง สภาพจิตใจแย่และความเสื่อมโทรมทางร่างกาย ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นสังคมผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่ยังคงมีร่างกายแข็งแรงมีงานทำมากขึ้น สนับสนุนให้มีการเตรียมวางแผนการออม การใช้ชีวิตในบั้นปลาย ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่า ไม่ได้เป็นภาระของสังคม อย่างไรก็ตามโลกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จะทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป มีความสนใจในการดูแลสุขภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสของภาคเกษตรไทยในการปรับเปลี่ยนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าที่เป็นผู้สูงอายุ เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์ อาหารเพื่อสุขภาพที่รับประทานง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มผักและผลไม้ รวมถึงการผลิตสินค้าเกษตรที่สามารถต่อยอดเป็นยาหรือวิตามินต่าง ๆ

สำหรับภาคเกษตรไทย ในปี 2563 หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 44.0 ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร และการที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุ อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น กำลังแรงงานเกษตรลดลง เนื่องจากทำการเกษตรไม่ไหว ขณะที่ลูกหลานไม่ได้สืบต่ออาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากรายได้ไม่แน่นอน และรายได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่น ๆ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการ ซึ่งให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า นอกจากนี้ อายุเฉลี่ยของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่อยู่ในช่วงสูงวัย มีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การเข้าถึงและยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารจัดการและผลิตภาพการผลิตทางการเกษตร

(5) การขยายตัวของความเป็นเมือง

ความเป็นเมือง (Urbanization) เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพประชากร กระบวนการผลิตสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจชนบท ทำให้มีการย้ายถิ่นจากชนบทมาสู่เมืองใหญ่ และเกิดความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่มากขึ้น โดยปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความเป็นเมือง ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านอุปทานหรือแรงผลักดันการผลิต อาทิ การประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ความได้เปรียบทางด้านต้นทุน และความชำนาญเฉพาะอย่างทางการผลิต และปัจจัยด้านอุปสงค์หรือแรงผลักดันการบริโภค โดยการขยายตัวของจำนวนประชากรและรายได้ของชุมชน ทำให้อุปสงค์ในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การผลิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นขยายตัว ทั้งนี้ แรงผลักดันการผลิตและด้านการบริโภคจะสนับสนุนซึ่งกันและกัน เนื่องจากการรวมตัวของผู้ผลิตในพื้นที่หนึ่ง ๆ จะดึงดูดแรงงานให้เข้ามาทำงานและอาศัยในพื้นที่นั้นมากขึ้น ขณะเดียวกันความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่หนึ่ง ๆ จะทำให้ความต้องการสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นซึ่งดึงดูดการลงทุนในพื้นที่นั้นมากขึ้น ส่งผลให้เมืองและเศรษฐกิจยิ่งขยายตัวออกไป

การขยายตัวของความเป็นเมือง ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ เช่น การเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ ความสะดวกรวดเร็วด้านการคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบสาธารณสุขโลก อย่างไรก็ตาม หากพื้นที่เมืองขาดการบริหารจัดการที่ดี จะก่อให้เกิดการพัฒนาแบบกระจุกตัว กล่าวคือ เมืองใหญ่จะยิ่งขยายตัวใหญ่ขึ้น ขณะที่ชนบทยังคงล้าหลังต่อไป นำไปสู่คุณภาพชีวิตของ

คนในเมืองที่แออัด และความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ การขยายตัวของความเป็นเมืองมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ทางการเกษตรไปเป็นที่อยู่อาศัย ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า โรงงานอุตสาหกรรม และโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ทางการเกษตรลดลง และจำนวนเกษตรกรลดลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรบางชนิดในอนาคตได้ อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของความเป็นเมืองยังมีส่วนที่เป็นโอกาส หากเกษตรกรมีการปรับรูปแบบการผลิตไปสู่สินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ มีการแปรรูปสินค้า ปรับปรุงพื้นที่เกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรมากขึ้น

(6) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งสร้างความเสียหายในวงกว้างต่อเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคเกษตรได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นจากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่เพิ่มขึ้น ฤดูกาลมีความแปรปรวน และเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เป็นวัฏจักรและบ่อยครั้งขึ้น ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารและความสามารถในการแข่งขันของประเทศในฐานะที่เป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของโลก

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา อาทิ ปัญหาน้ำท่วมบ่อยครั้งสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ รวมทั้งพืชผลทางการเกษตร การชะล้างหน้าดิน ทำให้ดินเสื่อมสภาพ เกิดการปนเปื้อนของน้ำ และน้ำท่วมขังในบางพื้นที่ยังส่งผลกระทบต่อการแพร่ของโรคระบาดทั้งในมนุษย์ พืชและสัตว์ สำหรับอุณหภูมิที่สูงขึ้น ส่งผลให้ปริมาณน้ำฝนและการระเหยของน้ำมีการเปลี่ยนแปลง ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำตามธรรมชาติและน้ำใต้ดินลดลง ส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรของไทย และไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน นอกจากนี้ ยังทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง แม้ว่าประเทศไทยมีความหลากหลายของทรัพยากรมาก แต่มีความเป็นไปได้สูงที่สัตว์และพืชหลายสายพันธุ์จะลดลงและสูญพันธุ์ไป เนื่องจากอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นและปริมาณน้ำฝนที่เปลี่ยนแปลง ส่วนพื้นที่ชายฝั่งจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เกิดการกัดเซาะชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อแหล่งประกอบอาชีพของชุมชนชายฝั่ง รวมถึงธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรถือเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร การเก็บรักษา การขนส่ง การบรรจุ การแปรรูป การค้าปลีก และการบริโภค ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซมีเทน) ประมาณร้อยละ 17-20 เป็นอันดับสองรองจากภาคพลังงาน

(7) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission)

การประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 (United Nations Framework Convention on Climate Change Conference of the Parties) หรือ COP26 ที่เมืองกลาสโกว์ ประเทศสกอตแลนด์ ได้มีการวางแผนการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศโลก โดยมีเป้าหมายจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของโลกไม่ให้เกิน 2 องศาเซลเซียส และตั้งเป้าไว้ที่ 1.5 องศาเซลเซียส ซึ่งประเทศไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทาง

คาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี 2593 และบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission) ภายในปี 2608 ซึ่ง Net Zero Emission คือ การไม่ปล่อยก๊าซที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อนเพิ่มขึ้น โดยทำได้ทั้งการลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือชดเชยด้วยการกำจัดก๊าซดังกล่าว เท่ากับจำนวนที่ปล่อยออกไป สำหรับภาคเกษตรถือเป็นภาคการผลิตที่เป็นส่วนสำคัญในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะการเพาะปลูกข้าว การเลี้ยงปศุสัตว์ รวมถึงการใส่ปุ๋ยและการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ดังนั้น ภาคเกษตรและภาคธุรกิจเกษตรจึงต้องเร่งปรับตัวเพื่อลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างจริงจัง เนื่องจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญอาจมีการออกกฎระเบียบทางการค้าใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นในประเด็น Net Zero ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยในอนาคต หากเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรปรับตัวไม่ทัน

(8) กระแสการเติบโตแบบสีเขียว (Green Growth)

การเติบโตแบบสีเขียวหรือการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมถือเป็นอีกหนึ่งกระแสสำคัญของโลก ที่หลายประเทศมีความตระหนักและมีการตื่นตัวมากขึ้น โดยมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเติบโตแบบสีเขียว เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน อาทิ

พลังงานสีเขียว (Green Energy) เป็นการใช้พลังงานสะอาดที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยลดภาวะโลกร้อน อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ และพลังงานชีวมวล รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานให้น้อยลงต่อหน่วยการผลิตที่เพิ่มขึ้น และลดการสูญเสียในกระบวนการผลิตทั้งหมด โดยที่ผ่านมามีการผลิตไฟฟ้าได้จากพลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิล อาทิ น้ำมันปิโตรเลียม ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติ ก่อให้เกิดก๊าซพิษซึ่งเป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดปัญหาภาวะโลกร้อน อาทิ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ พลังงานสีเขียวจึงเป็นพลังงานทางเลือกใหม่ โดยนอกจากไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมแล้วยังสามารถสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานให้กับประเทศไทยได้อีกด้วย สำหรับภาคเกษตรของไทยถือเป็นโอกาสในการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร อาทิ ชานอ้อย ชังข้าว กากมันสำปะหลัง และทลายปาล์มน้ำมัน มาสร้างมูลค่าเพิ่มและใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานชีวมวลซึ่งถือเป็นพลังงานหมุนเวียนที่สามารถผลิตได้อย่างไม่จำกัดและไม่หมดไป รวมถึงไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเหมือนพลังงานฟอสซิล

เมืองสีเขียว (Green City) หลายเมืองทั่วโลกได้พัฒนาความเป็นเมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือเมืองสีเขียว ซึ่งเป็นเมืองที่ออกแบบโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีประชากรที่ตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันถึงระบบนิเวศและดำเนินชีวิตบนแนวคิดของความยั่งยืน เพื่อลดการพึ่งพาการใช้ทรัพยากร พลังงาน อาหาร และน้ำ รวมไปถึงลดการปล่อยของเสียในระบบนิเวศ

ผลิตภัณฑ์สีเขียว (Green Product) เน้นกระบวนการผลิตที่ลดการใช้ทรัพยากรและพลังงาน ลดการปล่อยของเสียและมลพิษ (Reduce) สามารถใช้ซ้ำได้ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recycle) โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระหว่างการใช้งาน รวมถึงสามารถกำจัดได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ หรือเป็นวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ โดยไม่ทิ้งสารเคมีหรือก่อให้เกิดมลภาวะในภายหลัง

การบริการสีเขียว (Green Service) การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวที่เห็นได้อย่างชัดเจนประการหนึ่ง คือ การสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานคุณภาพที่ดีควบคู่ไปกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น การขอความร่วมมือผู้เข้าพักในโรงแรมหรือรีสอร์ทในเรื่องการใช้ผ้าเช็ดตัวหรือผ้าปูที่นอนผืนเดิม การลดการใช้กระดาษชำระเท่าที่จำเป็น การใช้พลังงานสะอาด หรือมีการใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. ภาพรวมของร่างแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570

2.1 วิสัยทัศน์

เกษตรไทยสู่เกษตรมูลค่าสูง เกษตรกรมีรายได้สูง มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

2.2 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพสามารถยกระดับผลผลิตทางการผลิตภาคเกษตรให้สูงขึ้น ด้วยความร่วมมือเครือข่ายจากทุกภาคส่วน
- (2) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรในระดับนานาชาติ
- (3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สามารถใช้ประโยชน์และต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้อย่างแท้จริง
- (4) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรให้เพียงพอและทั่วถึง
- (5) เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด
- (6) เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากให้สามารถพึ่งตนเองและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

2.3 เป้าหมาย

- (1) ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศสาขาเกษตรและเกษตรแปรรูปเพิ่มขึ้น
- (2) ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้น
- (3) รายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น
- (4) ทรัพยากรการเกษตรได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
- (5) ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง

2.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

- (1) อัตราการขยายตัวของผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศสาขาเกษตรและเกษตรแปรรูปเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 ต่อปี
- (2) ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับ 90 ภายในปี 2570
- (3) รายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกร ไม่ต่ำกว่า 537,000 บาทต่อครัวเรือน ภายในปี 2570
- (4) พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น จำนวน 2,528,590 ไร่ ภายในปี 2570
- (5) พื้นที่เกษตรกรรมได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ไม่น้อยกว่า 10 ล้านไร่ ภายในปี 2570

(6) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของภาคเกษตรลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับปริมาณก๊าซเรือนกระจกปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ภายในปี 2570

2.5 ประเด็นการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ประเด็น

- (1) ยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรแห่งอนาคต
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง
- (3) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตร
- (4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตร

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการเกษตรแห่งอนาคต

มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและกระบวนการทางความคิดของเกษตรกรเพื่อไปสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) รวมทั้งสนับสนุนคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร (Young Smart Farmer) และยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร (Startup) โดยส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยแหล่งเงินทุน และการปรับโครงสร้างหนี้สิน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมตลอดจนงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาต่อยอดความคิดในการพัฒนาการผลิตไปสู่การแปรรูปขั้นต้น/ขั้นสูง เพื่อสร้างเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรให้มีขีดความสามารถเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรชั้นนำที่พร้อมสำหรับรองรับการแข่งขัน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในอนาคต

เป้าหมาย

เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความสามารถในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน และมีความสามารถในการแข่งขันสูง

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1. จำนวนสหกรณ์การเกษตร ชั้น 1 ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งสหกรณ์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 18 ภายในปี 2570
2. จำนวนวิสาหกิจชุมชน ระดับดี ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 ภายในปี 2570
3. จำนวนกลุ่มเกษตรกร ชั้น 1 ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 6 ภายในปี 2570
4. จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ปีละ 4,000 ราย
5. จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ให้บริการทางการเกษตร เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี

แนวทางการพัฒนา

1. เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะผู้ประกอบการแห่งอนาคต โดยเสริมสร้างองค์ความรู้สมัยใหม่ และพัฒนาทักษะให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยีและ

นวัตกรรมด้านการเกษตร การผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มเติบโตที่ดีในอนาคต พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการฟาร์ม และการดำเนินธุรกิจการเกษตรในยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับความสามารถเกษตรกรไปเป็น Smart Farmer โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ความเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและพัฒนา ผู้ประกอบการในทุกระดับให้มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถขับเคลื่อนธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาเพิ่มมูลค่าธุรกิจ รวมทั้งเพิ่มช่องทางและโอกาสในการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารและแหล่งความรู้ที่ทันสมัยในรูปแบบต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยีผ่านอินเทอร์เน็ตให้กับ เกษตรกร และสถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มโอกาสใหม่ทางการค้าทางออนไลน์ และเพิ่มทางเลือกในการเพิ่ม รายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เกษตรกรรายย่อย และเกษตรกรรุ่นใหม่ ตลอดจน เพิ่มบทบาทเกษตรกรสูงวัยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยส่งเสริมการนำความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญา ที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองเพื่อสร้าง ความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในระดับเศรษฐกิจฐานราก

2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยส่งเสริมการ รวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย และยกระดับสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร) ให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวหน้าและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรและบริการ การบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน โดย การส่งเสริมและสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้กิจการของสถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็งและพึ่งพา ตนเองได้ และจัดหาช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ เกษตรมืออาชีพรองรับการเกษตรสมัยใหม่ พร้อมทั้งยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของ ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรให้เกิดการสร้างพลังทางสังคม และการรวมตัวของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาภาคเกษตร รวมทั้งการปรับตัวสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ ในการขับเคลื่อนธุรกิจทางการเกษตร

3. ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้และ แรงจูงใจให้ลูกหลานเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือคนรุ่นใหม่ที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้เข้ามาทำ การเกษตรเพิ่มมากขึ้นและสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรที่มีศักยภาพ โดย สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับ เกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง พัฒนาแรงงานเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานเกษตรสูงวัย รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้ประกอบอาชีพด้านการเกษตรในลักษณะ ผู้ประกอบการที่มีการปรับเปลี่ยนวิถีทำการเกษตรจากรูปแบบเดิมไปสู่การทำเกษตรสมัยใหม่และการเกษตร แม่นยำสูง ที่เน้นการผลิตสินค้าเกษตรด้วยการบริหารจัดการ นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับ ใช้ในการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดการใช้แรงงาน ลดต้นทุนการผลิต บริหารจัดการปัจจัยการ ผลิตและกิจการที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดรายได้ที่มั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาใช้เป็น

กรอบแนวทางในการประกอบอาชีพให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน กลุ่มเกษตรกร เครือข่ายเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร โดยใช้หลักพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และพึ่งพาตนเอง

4. สร้างและพัฒนากำลังคนคุณภาพในภาคเกษตร โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ผู้ประกอบการ และเกษตรกร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถรอบด้าน และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีทักษะที่จำเป็น เพื่อรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรและการผลิตที่เกี่ยวข้องในอนาคต อาทิ ความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ การพัฒนางานวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ตลอดจนการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปัญหาขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ เป็นต้น

5. สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงกฎหมายหลักเกณฑ์ ระเบียบ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติสินเชื่อให้มีความรวดเร็ว การกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาหนี้สินและการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีของเกษตรกร การสร้างวินัยทางการเงินเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร ตลอดจนเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการประกอบธุรกิจ ความเข้าใจเรื่องการเงินอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเขียนแผนประกอบธุรกิจและทำบัญชีรายได้ เพื่อเป็นปัจจัยเสริมในการเข้าถึงแหล่งทุนได้มากขึ้น

โครงการสำคัญ

1. โครงการ.....(หน่วยงาน)
2. โครงการ.....(หน่วยงาน)
3. โครงการ.....(หน่วยงาน)

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนากิจการผลผลิตสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง

ให้ความสำคัญกับการยกระดับการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรสู่ผลิตภัณฑ์และบริการมูลค่าสูงที่มีศักยภาพการตลาดในอนาคต ปรับโครงสร้างการผลิตจากผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย (More for Less) ไปสู่การผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก (Less for More) ด้วยการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่มูลค่า ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย สามารถแข่งขันในตลาดได้ โดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร และการตรวจสอบย้อนกลับ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลผลิตทางการเกษตรมาเป็นวัตถุดิบตั้งต้นในอุตสาหกรรมต่อเนื่องและอุตสาหกรรมขั้นสูงแห่งอนาคต ตลอดจนนำข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพมาสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้า และนำเสนอเรื่องราวแหล่งที่มาให้กับสินค้าเกษตรและบริการ เพื่อเชื่อมโยงสู่ภาคการผลิตและบริการอื่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต

เป้าหมาย

สินค้าเกษตรและบริการมีคุณภาพสูง มาตรฐานสูง ปลอดภัยสูง และมูลค่าสูง

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1. มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรชีวภาพ เกษตรปลอดภัย และเกษตรแปรรูป เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี
2. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 12 ต่อปี
3. มูลค่าผลผลิตของฟาร์ม/แปลงที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ทั้งพืช ปศุสัตว์ ประมง เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน โดยพัฒนาและจัดหาปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ทั้งเมล็ดพันธุ์ พันธุ์ปศุสัตว์ พันธุ์สัตว์น้ำ ปุ๋ย ยาป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืช สารชีวภัณฑ์ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สารปรับปรุงบำรุงดิน จุลินทรีย์ที่ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต วัคซีนป้องกันโรคระบาด รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ในการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกวิธีและมีความเหมาะสมเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่า มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่าย

2. พัฒนาและยกระดับการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตร และบริการมูลค่าสูง

2.1 ส่งเสริมการผลิต การแปรรูป และการบริการ ที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัยตลอดโซ่อุปทาน ด้วยการปรับโครงสร้างการผลิตจากผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย (More for Less) ไปสู่การผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก (Less for More) การปรับเปลี่ยนการปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรที่มูลค่าเพิ่มสูง การทำการเกษตรสร้างสรรค์หรือเกษตรประณีต รวมทั้งการผลิตที่เกิดจากการนำจุดแข็งของความสามารถหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาด โดยเน้นการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ตลอดจนส่งเสริมการบริการมูลค่าสูง อาทิ ธรรมชาติบำบัด (Naturopathy) หรือการดูแลสุขภาพด้วยวิถีทางธรรมชาติ เช่น ดิทัอกซ์ อโรมาเธอราปี และการนวดหรือสปาสมุนไพร เป็นต้น

2.2 สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร โดยอาศัยข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง รวมถึงส่งเสริมการสร้างตราสินค้า (Branding) และเรื่องราวแหล่งกำเนิดสินค้า (Storytelling) ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

3. ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ สร้างความเข้าใจให้กับผู้ผลิตถึงแหล่งที่มา ชนิด ปริมาณ คุณภาพ ตลอดจนการเก็บรักษาวัตถุดิบ ก่อนเข้าสู่กระบวนการแปรรูป

เพื่อให้วัตถุดิบที่เข้าสู่กระบวนการผลิตมีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัยต่อผู้บริโภค รวมทั้งจัดให้มีระบบ การตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอ มีขั้นตอนการตรวจสอบที่รวดเร็ว และมีราคา เหมาะสม ตลอดจนพัฒนาและอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับและติดตามแหล่งที่มาของ สินค้า (Traceability) ซึ่งเป็นระบบที่เชื่อมโยงข้อมูลการผลิตในแต่ละช่วงของห่วงโซ่ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลสินค้าได้ตลอดกระบวนการ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้แก่ ผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีศักยภาพในการใช้ระบบตรวจสอบย้อนกลับเพื่อต่อยอดและ ขยายโอกาสทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

4. ส่งเสริมและพัฒนากการผลิตสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอนาคต

4.1 พัฒนาและต่อยอดจากอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพในกลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (Food, Agriculture & Bio-Tech) ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร (Agritech) เทคโนโลยีอาหาร (Foodtech) มาแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่องและอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเติบโตดีในอนาคตให้เป็นผลิตภัณฑ์ ใหม่ที่มีมูลค่าสูง ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลผลิตทางการเกษตรมาเป็นวัตถุดิบตั้งต้น อาทิ สมุนไพร แปรรูป ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่ใช้โปรตีนทางเลือก อาหารทางการแพทย์ ผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารฟังก์ชัน (Functional food) อาหารเสริมและวิตามิน อุตสาหกรรมชีวภาพ เช่น เชื้อเพลิงชีวภาพ และ เคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมยาและเวชภัณฑ์ การผลิตสารสกัดจากวัตถุดิบธรรมชาติ สารออกฤทธิ์ (Active Ingredient) จากวัตถุดิบทางธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์จากยางธรรมชาติ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และ ตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ในการ ปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มในอนาคต

4.2 พัฒนาการเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต ซึ่งเป็นแหล่งรองรับวัตถุดิบทางการเกษตรที่สำคัญ มุ่งเน้นการยกระดับผลผลิตภาพการผลิตโดยใช้ เทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ ด้วยการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรและ เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อสร้างมูลค่าผ่านคลัสเตอร์เกษตรที่สนับสนุนอุตสาหกรรม S-Curve และ New S-Curve รวมทั้งขยายผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรสมัยใหม่ ตลอดจนยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มด้วย นวัตกรรมและการตลาด โดยวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การแปรรูป บรรจุภัณฑ์และการตลาด

5. สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและมีความ ปลอดภัย เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเกิดความตระหนักในการทำการเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย ตระหนัก ถึงความสำคัญของกระบวนการผลิตที่ดีตลอดโซ่อุปทาน เช่น GAP, GMP มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และ HACCP เป็นต้น รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจและแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรของ เกษตรกร ตลอดจนสนับสนุนการสร้างชุมชนต้นแบบการพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัย และส่งเสริมการ ประชาสัมพันธ์ถึงความแตกต่างของสินค้าเกษตรที่ผลิตตามมาตรฐานกับสินค้าเกษตรทั่วไป รวมทั้งสนับสนุนให้ ผู้บริโภคเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย

6. ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถี เป็นการพัฒนาให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของตนเองให้เข้มแข็ง โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งสืบทอดต่อกันมา

หลายชั่วอายุคน ด้วยการถ่ายทอดเรื่องราวและชูอัตลักษณ์ความโดดเด่นของวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมที่เน้นความเรียบง่ายออกมาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ มาสร้างเสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ พร้อมส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในชุมชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น/ชุมชน เพื่อเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สินค้าของชุมชนให้มีคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัย บรรจุภัณฑ์นำใช้หยิบจับง่าย รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับการผลิตและการบริการในภาคเกษตร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อัตลักษณ์ของสังคมและชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการสำคัญ

1. โครงการ.....(หน่วยงาน)
2. โครงการ.....(หน่วยงาน)
3. โครงการ.....(หน่วยงาน)

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตร

เน้นการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ด้วยการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรที่รักษาระบบนิเวศและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีความปลอดภัย รวมทั้งการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความสมดุลในการบริหารจัดการให้มีการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรอย่างเหมาะสม รวมทั้งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและลดการเผาในพื้นที่เกษตร เพื่อนำไปสู่การสร้างการเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมาย

ใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางการเกษตรอย่างเต็มประสิทธิภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1. พื้นที่เกษตรกรรมได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ไม่น้อยกว่า 10 ล้านไร่ ภายในปี 2570
2. ลดการเผาในพื้นที่เกษตร จำนวน 1,470,000 ไร่ ภายในปี 2570
3. การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างน้อยปีละ 2 ผลิตภัณฑ์

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรที่รักษาระบบนิเวศและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ให้เกิดการเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภค อาหารมีความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการตามวัยเพื่อการมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งการมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศและความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติ สาธารณภัย อันเกี่ยวเนื่องจากอาหารโดยส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นระบบเกษตรที่ครอบคลุมวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และวนเกษตร เป็นต้น รวมทั้งกำหนดให้ผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมติดฉลากสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีมาตรการเพื่อจำกัดการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องจักรที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามช่วงเวลาที่เหมาะสม

2. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีความปลอดภัย
โดยบริหารจัดการการใช้สารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล อาทิ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม โดยให้มีข้อกำหนดสำหรับการทำเกษตรทุกประเภท เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของสารเคมีเกษตรออกสู่สิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำใต้ดิน แม่น้ำ ลำคลอง แหล่งน้ำทะเล การชะล้างและตกค้างในดิน รวมทั้งการฟุ้งกระจายในอากาศ รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตร และส่งเสริมการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องปลอดภัย รวมทั้งปรับเปลี่ยนมาทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีและเกษตรอินทรีย์ โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร

3. ส่งเสริมการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างเต็มประสิทธิภาพ (Zero Waste)
โดยการบริหารจัดการของเสีย/ขยะจากฟาร์ม/แปลงเกษตรอย่างเป็นระบบ เพื่อหยุดการเผาและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยนำกลับมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น เฟอร์นิเจอร์ ภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ แผ่นไฟเบอร์บอร์ด ของตกแต่งบ้าน เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ผลผลิต ของเหลือ หรือผลพลอยได้ทางการเกษตรมาใช้เป็นพลังงานทดแทน พลังงานชีวภาพ/ชีวมวล เพื่อใช้ในระดับครัวเรือน/ชุมชน รวมถึงนำมาใช้เป็นวัตถุดิบตั้งต้นในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพ อุตสาหกรรมแปรรูปวัสดุทางการเกษตร เป็นต้น

4. สร้างความสมดุลในการใช้ทรัพยากรทางการเกษตร

4.1 พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล สร้างกลไกการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรมในระดับท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการทำงานบูรณาการระหว่างภาคส่วน เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

4.2 สนับสนุนการเข้าถึงที่ดิน ทรัพยากรและปัจจัยการผลิต โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน ด้วยการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส การจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปรับปรุงแผนที่แปลงที่ดิน ตรวจสอบที่ดิน ปรับปรุงฐานข้อมูลศูนย์บริการประชาชน และปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรและประชาชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ พร้อมทั้งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ

4.3 การจัดการน้ำทั้งระบบเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งด้านการจัดหา การใช้ และการอนุรักษ์ และการจัดการในภาวะวิกฤต เพื่อบริหารจัดการน้ำให้สามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม การขาดแคลนน้ำภาคการผลิต น้ำอุปโภคบริโภค และเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำ ปรับปรุงทางน้ำ ทางผันน้ำ พื้นที่รับน้ำนอง เขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร โดยการประเมินความเสี่ยง พร้อมทั้งติดตาม เฝ้าระวัง ประกาศ และแจ้งเตือนภัยหน่วยงานในพื้นที่ให้เฝ้าระวัง และเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพ อนุรักษ์ พื้นฟูแหล่งน้ำ ระบบกระจายน้ำ และเชื่อมโยงวางระบบเครือข่ายน้ำ/ลุ่มน้ำ ทั้งในและนอกเขตชลประทาน และการก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อชุมชน/ชนบท การปรับปรุงงานชลประทาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพส่งน้ำ ระบายน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม การจัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน รวมทั้งบำรุงรักษางานชลประทาน เพื่อส่งน้ำระบายน้ำให้พื้นที่เพาะปลูก รวมถึงปฏิบัติการทำฝนเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในพื้นที่เกษตร แก้ไขภาวะภัยแล้งให้แก่เกษตรกร และการให้บริการด้านการบินและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการฝนหลวง และปฏิบัติงานด้านการเกษตร

5. ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยส่งเสริมการหยุดการเผาในพื้นที่การเกษตร การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการผลิตในภาคเกษตร รวมถึงการตลาดสำหรับสินค้าคาร์บอนต่ำ ด้วยการถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และธุรกิจที่เกี่ยวข้องให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาฐานข้อมูล องค์ความรู้ และเทคโนโลยี โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การมีส่วนร่วมในการบรรเทาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับที่สอดคล้องกับบริบทของภาคเกษตร และพัฒนาให้เกิดการเติบโตแบบปล่อยคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืน รวมถึงผลักดันให้เกิดการบูรณาการแนวทางและมาตรการในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในทุกภาคส่วนและทุกระดับ

โครงการสำคัญ

1. โครงการ.....(หน่วยงาน)
2. โครงการ.....(หน่วยงาน)
3. โครงการ.....(หน่วยงาน)

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตร

มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศการเกษตรที่สนับสนุนการผลิต การแปรรูป การตลาด และการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน ทั้งการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์เกษตร รวมถึงการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคเกษตรด้วยงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตร โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงทางการเกษตร อาทิ เกษตรพันธสัญญา การประกันภัยสินค้าเกษตร การส่งเสริมและพัฒนา ระบบตลาดสินค้าเกษตร รวมทั้งการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตรและเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ให้ทันสมัย เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาภาคเกษตร

เป้าหมาย

เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร สามารถใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศการเกษตรได้อย่างทั่วถึงและมีความสะดวก

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

1. มูลค่าการซื้อขายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายบนแพลตฟอร์มออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
2. ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านการเกษตรที่มีการเชื่อมโยงตลอดโซ่อุปทานในสินค้าเกษตรที่สำคัญ อย่างน้อย 1 ระบบ
3. สัดส่วนงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร ถูกนำไปใช้ประโยชน์/ต่อยอดในเชิงพาณิชย์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ภายในปี 2570

แนวทางการพัฒนา

1. **พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์เกษตร** เพื่ออำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ตลอดโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการในการบริหารจัดการโลจิสติกส์เกษตร พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์เกษตร ด้วยการยกระดับศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของสถาบันเกษตรกร และสร้างเครือข่ายสถาบันเกษตรกรให้เป็นฐานการรวบรวมกระจาย และเป็นจุดเชื่อมต่อการขนส่งสินค้าเกษตรที่สำคัญในภูมิภาค สนับสนุนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโลจิสติกส์เกษตรให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการขับเคลื่อนโลจิสติกส์ภาคการเกษตร

2. สร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงทางการเกษตร

2.1 **ส่งเสริมการทำเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม** เพื่อสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นและความร่วมมือ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพในการผลิตและการบริการทางการเกษตรให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล ส่งผลให้เกษตรกรมีความมั่นคงด้านรายได้และได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่จำเป็นและเทคโนโลยีการผลิตที่ได้มาตรฐาน รวมไปถึงได้รับการป้องกันความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก ทำให้เกษตรกรเกิดความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันในตลาดการค้าเสรีได้

2.2 ส่งเสริมการกำกับการกักกันภัยสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้รับความคุ้มครองความเสียหายหรือความสูญเสียของพืชผลทางการเกษตรที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช และโรคระบาด ซึ่งจะช่วยให้สร้างเสถียรภาพทางรายได้และความมั่นคงในอาชีพให้แก่เกษตรกร ตลอดจนสามารถช่วยเหลือและเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติภัยต่าง ๆ ได้อย่างทันที่

3. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ โดยส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เช่น สินค้าที่มีแนวโน้มเติบโตในอนาคต อาทิ อาหารทางการแพทย์ อาหารสุขภาพ ยาและเวชภัณฑ์ อาหารฟังก์ชัน การวิจัยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เช่น สร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร ปรับเปลี่ยนทัศนคติจากเกษตรดั้งเดิมสู่เกษตรสมัยใหม่ และการวิจัยเพื่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อาทิ เกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable agriculture) และการบริหารจัดการความเสี่ยงในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและต่อยอดผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์จากหน่วยงานวิจัย สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรเกษตรกร เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับศักยภาพในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในงานวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้พัฒนางานวิจัยและผู้ใช้งาน รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตและแปรรูปในประเทศเพื่อลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

4. ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร โดยมุ่งส่งเสริมการขับเคลื่อนการประกอบธุรกิจการค้าสินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการส่งเสริมและเพิ่มโอกาสการขยายตลาดสินค้าเกษตรไทยทั้งในและต่างประเทศ โดยสร้างความร่วมมือกับแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมไปถึงสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ในการจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เพื่อให้ความรู้ คำปรึกษา และคำแนะนำแก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ในการดำเนินธุรกิจตลาดอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ การจัดแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรมูลค่าสูง เพื่อรักษาตลาดเดิม และเจาะตลาดใหม่ ผ่านการสร้างความร่วมมือด้านการค้าและการเจรจาทางการค้า ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความร่วมมือและข้อตกลงทางการค้าที่มีอยู่ รวมถึงสนับสนุนบทบาทภาคเอกชนในการลงทุนพัฒนาตลาดกลางสินค้าระดับภูมิภาคที่มีศักยภาพเชิงธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเชื่อมโยงด้านการตลาดให้กับสินค้าเกษตรในภูมิภาค ตลอดจนการพัฒนาการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน พร้อมทั้งการสร้างเครือข่ายธุรกิจเกษตรให้ผู้ประกอบการไทยเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ในต่างประเทศ รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นให้กับสินค้าและบริการของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีการค้าระหว่างประเทศอย่างยั่งยืน ผ่านการรับรองคุณภาพ มาตรฐานที่ยอมรับในระดับสากล ตลอดจนส่งเสริมและกระตุ้นการใช้สินค้าและบริการที่ผลิตภายในประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าภายในประเทศ กระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานรากให้มากขึ้น

5. พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านการเกษตร โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตร (Big Data) ที่มีมาตรฐานและครบวงจรตลอดโซ่อุปทานตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด จัดทำข้อมูลให้เป็นเอกภาพจากฐานข้อมูลเดียวกัน (Single Big Data) และเชื่อมโยงข้อมูลการเกษตรของประเทศไทยให้เป็นข้อมูลเปิด ทั้งในด้านข้อมูลอุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตร อาทิ ข้อมูลด้าน

ราคาและมูลค่าสินค้าเกษตร ข้อมูลเสถียรภาพด้านราคา ข้อมูลที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อ ข้อมูลความเหมาะสมของพื้นที่เพาะปลูก และข้อมูลแหล่งน้ำพื้นที่เกษตรกรรม รวมไปถึงการพัฒนาระบบเตือนภัยเศรษฐกิจการเกษตร อาทิ ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคระบาด และแมลงศัตรูพืช พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้งานในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภาคเกษตร ตลอดจนพัฒนาแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันสำหรับการเข้าถึงคลังข้อมูลต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสมรรถนะเกษตรกรและศักยภาพของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

6. ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร โดยส่งเสริมการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคเกษตรทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยการพัฒนากฎหมายใหม่ และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิมให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม สามารถลดความเหลื่อมล้ำ กระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนคุ้มครองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างถูกต้องและเป็นธรรม โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร เพื่อรองรับกฎกติกาใหม่ และผลักดันกฎหมายใหม่ ๆ ที่มีความจำเป็น อาทิ สวัสดิการเกษตรกร การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม กฎระเบียบข้อบังคับในเรื่องเกษตรพันธสัญญา ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขายฝาก รวมทั้งแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามหลักสากล เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมาย ให้มีความเป็นธรรมและทั่วถึง สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด อาทิ กฎหมายด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพปัจจัยการผลิตทางการเกษตร รวมทั้งเพิ่มการใช้กฎหมายว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin: ROO) เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงที่มาของสินค้า

โครงการสำคัญ

1. โครงการ.....(หน่วยงาน)
2. โครงการ.....(หน่วยงาน)
3. โครงการ.....(หน่วยงาน)